Kooste järjestöjen ja muiden toimijoiden lausunnoista luonnoksesta vuosien 2027-2030 alueelliseksi hyvinvointisuunnitelmaksi

Lausuntopalvelut.fi-palveluun annetut lausunnot

Finlands svenska synförbund rf

Lausunto

09.10.2026

Asia: 4802/00.01.02/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueelliseksi hyvinvointisuunnitelmaksi 2027-2030

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Opiskeluhuollon alueellisen yhteistyösuunnitelmaan tavoitteet ja toimenpiteet

-

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

För personer med synnedsättning är såväl målen och åtgärderna som gäller särskilt äldre som de som gäller personer med funktionsnedsättning och personer med långvarig sjukdom relevanta.

Trots många positiva mål i planen, såsom att stärka personalens kunnande gällande bemötande av personer med funktionsnedsättning, anser Synförbundet att en i övrigt alltför allmänt formulerad plan är ett problem. Därför ges nedan några korta kommentarer gällande vad som behöver beaktas bättre eller vad som är bristfälligt.

Målen och åtgärderna i välfärdsplanen som gäller personer med funktionsnedsättning och personer med långvarig sjukdom:

Bredda fokuset från enbart tillgänglighet: I planutkastet hänvisas målen för personer med funktionsnedsättning i huvudsak till övergripande tillgänglighet (fysisk och digital), delaktighet under beredningen av planen samt bemötande. Även om fysisk och digital tillgänglighet är viktiga grundförutsättningar, är detta alldeles för snävt. Planen måste kompletteras med konkreta åtgärder för delaktighet i vardagen, anpassad motion, hobby- och fritidsverksamhet samt tydligare insatser för att förebygga och minska ofrivillig ensamhet.

Bristande uppmärksamhet för synnedsättningar: Genom att beakta funktionsnedsättningar och långvariga sjukdomar enbart som faktorer inom de enskilda åldersgrupperna, blir resultatet i praktiken att planen inte uppmärksammar bland annat personer med synnedsättning i tillräcklig mån. Synnedsättning innebär betydande hinder för självständig förflyttning, information (särskilt digitalt) och deltagande i fritidsaktiviteter, vilket i sin tur avsevärt ökar risken för ensamhet, isolering samt fysisk och psykisk ohälsa.

Beakta kombinationen av hög ålder och funktionsnedsättning: Många som har en synnedsättning eller annan funktionsnedsättning är också äldre, och ett flertal lever med ytterligare nedsättningar (t.ex. begränsad handmotorik, hörselnedsättning eller nedsatt kognitiv förmåga p.g.a. stroke eller hjärnskada). Att enbart baka in personer med funktionsnedsättning i de allmänna åldersgrupperna gör att de specifika behoven hos dem som står i skärningspunkten mellan hög ålder och funktionsnedsättning helt osynliggörs. Synnedsättning hör inte till normalt åldrande.

Koppla "Delaktighet och gemenskap" till konkreta HYTE-åtgärder: Trots att delaktighet och gemenskap står som en regional tyngdpunkt i

planen, saknas praktiska åtgärder för målgruppen. Även om det är en plan på allmän nivå behövs ändå tydligare konkreta mål som säkerställer t.ex. anpassad förenings- och idrottsverksamhet, garantier för att digitala lösningar inte dominerar i det förebyggande och tidiga arbetet samt mötesplatser för personer med funktionsnedsättning i alla åldrar som välfärdsområdet antingen självt kan ordna eller stödja och främja.

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Muut mahdolliset väestöryhmät

-

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman tavoitteet

-

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Mahdolliset muut väestöryhmät

-

Jakobsson Matthias
Finlands svenska synförbund rf

Gärkman Anton
Finlands svenska synförbund rf

Suomen Psykologiliitto ry

Lausunto

09.10.2026

Asia: 4802/00.01.02/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueelliseksi hyvinvointisuunnitelmaksi 2027-2030

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Opiskeluhuollon alueellisen yhteistyösuunnitelmaan tavoitteet ja toimenpiteet

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Muut mahdolliset väestöryhmät

-

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Pidämme tärkeänä, että suunnitelmassa tavoitellaan ammattilaisten osaamisen vahvistamista vanhemmuuden tukemisessa. Vanhemmuuden tuki on yksi vaikuttavimmista keinoista edistää lasten mielenterveyttä ja ehkäistä myöhempiä ongelmia, sillä lapsi kehittyy vuorovaikutuksessa vanhempiinsa. Myönteistä on myös, että yhteistyötä kuntien, järjestöjen ja erikoissairaanhoidon kanssa vahvistetaan vanhemmuuden tukemiseksi ja että mielenterveyden edistämistyötä neuvolassa vahvistetaan kouluttamalla neuvolan terveydenhoitajia.

Pidämme myönteisenä myös täydentävässä neuvolasuunnitelmassa (täydentävä osio 1, luku 3) mainittua moniammatillista yhteistyötä vauvaperhepsykologien kanssa. Vauvaperhepsykologi voi tukea odottavien ja vauvaikäisten vanhempien mielenterveyttä, esimerkiksi synnytyspelossa, traumaattisten synnytyskokemusten jälkeen, uupumuksessa ja varhaisen vuorovaikutuksen haasteissa sekä tarjota konsultaatioapua neuvolan muille ammattilaisille. Koska varhainen vuorovaikutus ja vanhemmuuden tuki ovat keskeisiä lapsen kehityksen kannalta, esitämme, että vauvaperhepsykologien rooli ja saatavuus kirjataan suunnitelmaan nykyistä konkreettisemmin osana lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin vahvistamisen toimenpiteitä.

Pidämme tärkeänä, että suunnitelmassa sitoudutaan tunnistamaan haavoittuvassa asemassa olevien lasten, nuorten ja perheiden tarpeet ja kohdentamaan palveluja niiden mukaisesti sekä kasvattamaan perhehoidon osuutta lastensuojelun sijaishuollossa. Kannatamme myös lapsiperheköyhyyden riskitekijöiden torjumista varhaisen puuttumisen ja palvelujen välisen yhteistyön keinoin. Haavoittuvassa asemassa olevien perheiden tuen tarpeen arvioinnissa on tärkeää tunnistaa myös lapsen kehitykselliset ja psyykkiset tekijät. Esitämme, että suunnitelmaan

kirjataan lapsiperheiden palvelujen psykologien asiantuntemuksen hyödyntäminen osana moniammatillista yhteistyötä, jotta oikea tuki ei viivästy eikä perhe joudu siirtymään palvelusta toiseen.

Pidämme hyvänä, että neuvolatoiminnassa tunnistetaan ja tavoitetaan aktiivisesti myös ne perheet, jotka eivät ole varanneet määräaikaistarkastusaikoja.

Alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman tavoitteet

Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma (liite 1) kuvaa psykologin roolin selkeästi ja kattavasti: psykologipalvelut on nimetty omaksi opiskeluhuoltopalvelujen kokonaisuudekseen, psykologin tehtävät on eritelty muun muassa psykologisen arvioinnin, oppimisen ja toimintakyvyn, käyttäytymisen sekä tunne-elämän tukemisen osalta, ja opiskelijan oikeus päästä keskustelemaan psykologin kanssa on kirjattu määräaikoineen. Tätä pidämme hyvänä pohjana opiskelijoiden yhdenvertaiselle tuelle, ja toivomme vastaavan tason tarkkuutta myös muissa ikäryhmissä.

Suunnitelmassa eritellään hyvin sekä yhteisöllisen että yksilökohtaisen opiskeluhuollon sisällöt, ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon monialaisen tiimin eri jäsenten osaamisalueet ja roolit on kuvattu havainnollisesti. Myös opiskeluhuoltopalvelujen polku on kuvattu selkeästi.

Liitteen luvussa 5 todetaan, että opiskeluhuoltopalvelujen henkilöstöresursointia ohjaavat lakisääteiset henkilöstömitoitukset, mutta suunnitelmassa ei anneta konkreettista tietoa siitä, miten mitoitusten toteutumista seurataan. Esitämme, että toteuttamissuunnitelmaan (luku 6) kirjataan mitoituksen seuranta säännöllisesti raportoitavana mittarina osana palvelun laadun seurantaa.

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Suunnitelman luvussa 4.1 korostetaan asiakkaiden ohjaamista omahoitoon. Sekä tutkimuksen että kliinisen kokemuksen pohjalta kuitenkin tiedetään, että suurin osa ihmisistä pyrkii lievittämään psyykkistä kuormitustaan ja oireitaan itse ennen terveydenhuoltoon hakeutumista. Esimerkiksi Suomessa jo laajasti käytössä olevan Mielenterveystalon omahoidot ja oppaat tavoittavat vuosittain satojatuhansia käyttäjiä, ja moni käyttää niitä itsenäisesti ennen

hakeutumista lääkärille tai hoitajalle. Tiedetään myös, että kynnys hakeutua ammattiavun piiriin on usein korkea. Mielenterveyden häiriöihin ja oireisiin liittyy edelleen stigmaa, ja meillä on vahva kulttuurinen ihanne pärjätä omillaan. Tutkimukset terveyspalvelujen käytöstä osoittavat, että hoitoon hakeutumista viivytetään usein pitkään. Oireiden annetaan jatkua kuukausia tai jopa vuosia, joiden aikana omatoimisia yrityksiä on ehtinyt olla monia. Terveydenhuoltoon hakeudutaankin tyypillisesti vasta silloin, kun omat keinot on koettu riittämättömiksi.

On hyvä, että omahoito-ohjelmien kaltaiset digitaaliset ja kustannustehokkaat ratkaisut tunnistetaan osana terveydenhuollon valikoimaa. Omahoito-ohjelmien käyttö on kuitenkin syytä rajata aidosti ennaltaehkäisyyn. Kun asiakas hakeutuu terveydenhuoltoon omien ratkaisuyritysten jälkeen oireiden jo pahennuttua, on tärkeää ottaa hänen oireilunsa vakavasti ja tarjota ammattilaisen antamaa hoitoa hoidon porrastuksen mukaisesti.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen mielenterveys- ja päihdepalvelujen vastaanottopalvelujen omavalvontasuunnitelmassa (2024) todetaan, että ensivaiheen interventiot riittävät noin 40 prosentille asiakkaista, kun hoitoa saadaan tarjottua nopeasti. Alueen oman arvion mukaan enemmistö asiakkaista tarvitsee siis muuta tai vaativampaa hoitoa. Hyvinvointisuunnitelmasta ei käy ilmi, mitä näille asiakkaille tarjotaan.

Juuri tässä kohdassa tarvitaan psykologien osaamista. Psykologit arvioivat mielenterveyden häiriöitä, toimintakykyä ja hoidon tarvetta sekä toteuttavat näyttöön perustuvia psykologisia hoitoja silloin, kun ohjattu omahoito tai lyhyt ensilinjan interventio ei riitä. Jos tätä ei ole huomioitu, asiakkaiden oireet uhkaavat pitkittyä ja työkyky heikentyä. Silloin hoidon tarve siirtyy raskaampiin ja kalliimpiin palveluihin. Omahoidon painottaminen ilman toimivaa jatkopolkua siirtää vastuun hoidosta asiakkaalle itselleen silloin, kun hänen oireensa edellyttäisivät ammattilaisen arviota ja hoitoa.

Ehdotamme, että suunnitelmaan kirjataan porrastetun hoitopolun vahvistaminen työikäisten mielenterveyspalveluissa. Onnistunut hoidon porrastus edellyttää, että asiakas ohjataan heti oikealle portaalle. Vaativammissa arvioissa on kannattavaa hyödyntää psykologia.

Suunnitelmassa tavoitellaan lisäksi työttömien terveyden ja toimintakyvyn tukemista sekä ohjaamista monialaisiin palveluihin aktiivisen tuen antamiseksi (luku 4.3). Pidämme tavoitetta tärkeänä. Kun työttömyys pitkittyy, työllistymisen esteiden taustalla on usein oppimiseen, neurokehitykseen, mielenterveyteen tai toimintakykyyn liittyviä tekijöitä, joiden tunnistaminen edellyttää psykologista arviointia. Esitämme, että monialaisen yhteistyön kuvaukseen kirjataan yhteistyö työllisyysalueiden uraohjaus- ja ammatinvalintapalveluiden kanssa.

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman täydentävässä osiossa todetaan, että alueen väestö ikääntyy voimakkaammin kuin muualla Suomessa ja että muun muassa psyykkisen kuormittuneisuuden kasvu ennakoi palvelutarpeen kasvua.

Suunnitelmassa mainitaan mielenterveys- ja päihdeosaamisen vahvistaminen ilman tarkempaa toimenpiteiden kuvausta. Ikääntyneiden mielenterveysongelmat, kuten masennus ja yksinäisyyteen liittyvä psyykkinen kuormitus, edellyttävät usein psykologista arviointia ja tukea. Suosittelemme, että psykologien konsultaatio- ja asiantuntijarooli kirjataan näkyvästi osaksi ikääntyneiden mielenterveys- ja päihdeosaamisen kehittämistä.

Mielenterveysongelmat tunnistetaan ikääntyneillä heikosti, ja oireet voivat jäädä tunnistamatta fyysisten sairauksien, muistisairauden, lääkitysten ja toimintakyvyn muutosten vuoksi. Ikääntyneiden mielenterveyspalvelujen saatavuus on myös selvästi nuorempia ikäryhmiä heikompaa, koska työ- ja opiskeluterveydenhuollon kaltaisia väyliä ei ole ja Kelan kuntoutuspsykoterapia on rajattu alle 67-vuotiaille. Ikääntyneet ovat lisäksi ryhmä, jossa itsemurhien vähentäminen ei ole onnistunut samalla tavoin kuin monissa muissa ikäryhmissä. Konsultoiva psykologi voi tukea hoitohenkilöstöä oireiden tunnistamisessa, auttaa erottamaan muistisairauteen liittyviä muutoksia muista mielenterveysongelmista, vahvistaa varhaista puuttumista sekä tukea omaishoitajia ja henkilöstöä haastavissa tilanteissa. Vanhenemisen psykologian osaamista tarvitaan myös palvelujen suunnittelussa, jotta mielenterveys huomioidaan ikääntyneiden palvelujen arjen rakenteissa eikä vain erillisenä hoitona.

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Vammaisten henkilöiden ja pitkäaikaissairaiden kohdalla on riskinä, että psyykkiset oireet tulkitaan osaksi vammaa tai pitkäaikaissairautta, jolloin hoidettavissa oleva mielenterveyden ongelma jää tunnistamatta. Pidämme myönteisenä, että suunnitelmassa vahvistetaan henkilöstön osaamista vammaisten henkilöiden kohtaamisessa. Esitämme, että tähän toimenpiteeseen sisällytetään myös vammaisten henkilöiden mielenterveyden tukeminen.

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Opiskeluhuoltosuunnitelmassa todetaan, että vieraskielisen väestön osuus kasvaa alueella nopeasti ja että vieraskielisten koettu hyvinvointi, kuten elämänlaatu ja terveydentila, on keskimäärin heikompi. Monikielisen väestön mielenterveyden tukeminen edellyttää kieli- ja kulttuuritaustan huomioivaa arviointia ja hoitoa. Esimerkiksi pakolaistaustaisilla henkilöillä traumaperäinen oireilu on yleistä, ja lasten oppimisen ja kehityksen haasteiden arvioinnissa kielitaustan vaikutus on erotettava muista tekijöistä. Pidämme myönteisenä, että suunnitelmassa kehitetään monikielisen väestön asiointia.

Mahdolliset muut väestöryhmät

Pidämme erittäin tärkeänä, että lähisuhdeväkivallan ehkäisy sekä oikea-aikaisen avunsaannin varmistaminen lähi- ja perhesuhdeväkivallan uhreille on nostettu yhteisiksi väestön hyvinvointia tukeviksi tavoitteiksi.

Nenonen Laura
Suomen Psykologiliitto ry

Seija Pekkala

Lausunto

09.10.2026

Asia: 4802/00.01.02/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueelliseksi hyvinvointisuunnitelmaksi 2027-2030

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Opiskeluhuollon alueellisen yhteistyösuunnitelmaan tavoitteet ja toimenpiteet

-

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Muut mahdolliset väestöryhmät

-

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Asiantuntijalausunnon laatijat:

Minna Laakso, professori, Logopedian osaston johtaja, Lääketieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto

Seija Pekkala, dosentti, FT, Logopedian osasto, Lääketieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto

Anni Kinnari, asiantuntija, Lääketieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto

Hanna Markkanen, puheterapeutti, Tmi. Terapiapalvelut Hanna Markkanen

Kielellinen toimintakyky tarkoittaa ihmisen kykyä ymmärtää, tuottaa ja käyttää kieltä erilaisissa tilanteissa. Kielelliseen toimintakykyyn kuuluvat esimerkiksi puheen ja tekstin ymmärtäminen, puhuminen, lukeminen, kirjoittaminen sekä sanojen ja käsitteiden ymmärtäminen ja käyttäminen. Kielellinen toimintakyky on keskeinen osa lasten ja nuorten hyvinvointia, oppimista ja osallisuutta, sillä kielen avulla vastaanotetaan tietoa, ilmaistaan ajatuksia ja tarpeita sekä osallistutaan vuorovaikutukseen. Kielellisen toimintakyvyn vaikeudet voivat vaikuttaa laajasti oppimiseen, sosiaalisiin suhteisiin, arjessa toimimiseen ja osallistumiseen.

Kielellinen toimintakyky on keskeinen osa lasten ja nuorten hyvinvointia, oppimista ja osallisuutta. Kielellisellä toimintakyvyllä tarkoitetaan

ihmisen kykyä ymmärtää, tuottaa ja käyttää kieltä erilaisissa tilanteissa. Se mahdollistaa tiedon vastaanottamisen ja käsittelyn, omien ajatusten ja tarpeiden ilmaisemisen sekä osallistumisen vuorovaikutukseen. Kielellisen toimintakyvyn vaikeudet voivat vaikuttaa tiedon ja ohjeiden ymmärtämiseen, oppimiseen, omien tarpeiden ilmaisemiseen, sosiaalisiin suhteisiin ja vuorovaikutukseen osallistumiseen.

Varhainen tunnistaminen on keskeinen osa ennaltaehkäisevää ja oikea-aikaista tukea. Kielelliset vaikeudet eivät aina näy ulospäin, ja niiden seuraukset voivat näyttäytyä esimerkiksi oppimisen, käyttäytymisen tai motivaation ongelmina. Tunnistamisen tavoitteena on havaita tuen tarve mahdollisimman varhain sekä mahdollistaa oikea-aikainen tuki ja tarvittaessa tarkempi arviointi.

Kielellisen toimintakyvyn tarkastelu edellyttää moniammatillista osaamista. Logopedinen asiantuntijuus täydentää pedagogista ja psykologista asiantuntijuutta tuomalla kokonaisuuteen erityisosaamisen puheen, kielen, kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen toimintakyvystä. Eri asiantuntijuuksien yhdistäminen auttaa tunnistamaan vaikeuksien taustalla olevia tekijöitä ja kohdentamaan tuen tarkoituksenmukaisesti.

Hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyössä olisi tärkeää vahvistaa varhaiskasvatuksen, opetuksen, opiskeluhuollon ja muiden lasten ja nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten valmiuksia tunnistaa kielellisen toimintakyvyn ja kommunikoinnin tuen tarpeita. Puheterapeuttien logopedista asiantuntijuutta voidaan hyödyntää henkilöstön koulutuksessa, konsultaatiossa sekä tunnistamista ja tukea koskevien toimintamallien kehittämisessä.

Hyvinvointisuunnitelmassa olisi tärkeää kuvata, miten tunnistettu tuen tarve johtaa tarkoituksenmukaiseen tukeen ja tarvittaessa oikea-aikaiseen puheterapeuttiseen arviointiin ja kuntoutukseen. Varhaisen tunnistamisen, tuen, arvioinnin ja kuntoutuksen tulisi muodostaa toimiva kokonaisuus.

Alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman tavoitteet

Kielellinen toimintakyky vaikuttaa opiskelijan mahdollisuuksiin oppia, opiskella ja käyttää opiskeluhuollon palveluja. Kielelliset vaikeudet voivat vaikeuttaa oman tilanteen kuvaamista, käsiteltävien asioiden

ymmärtämistä, avun hakemista ja itseä koskevaan keskusteluun osallistumista. Opiskeluhuollon palvelujen saavutettavuus edellyttää palvelujen saatavuuden lisäksi sitä, että opiskelija pystyy ymmärtämään käsiteltävät asiat ja ilmaisemaan oman näkemyksensä.

Kielellisen toimintakyvyn ja kommunikoinnin tuen tarpeiden varhainen tunnistaminen on tärkeää myös opiskeluhuollossa. Tunnistamisen tavoitteena ei ole diagnosointi, vaan havaita tuen tarve ja mahdollistaa tarkoituksenmukainen tuki sekä tarvittaessa ohjaaminen tarkempaan arviointiin.

Pedagoginen, psykologinen ja logopedinen asiantuntijuus täydentävät toisiaan opiskelijan tuen tarpeiden tunnistamisessa ja arvioinnissa. Logopedinen asiantuntijuus tuo moniammatilliseen työhön erityisesti tietoa puheen, kielen ja kommunikoinnin kehityksestä ja toimintakyvystä sekä niihin liittyvien vaikeuksien vaikutuksista oppimiseen, vuorovaikutukseen ja osallistumiseen. Logopedinen näkökulma auttaa tunnistamaan tilanteita, joissa esimerkiksi oppimisen, käyttäytymisen tai osallistumisen vaikeuksien taustalla tai rinnalla on kielellisen toimintakyvyn tuen tarve.

Opetuksen ja opiskeluhuollon henkilöstön osaamista kielellisten ja kommunikoinnin vaikeuksien tunnistamisessa sekä ymmärtämisen, itseilmaisun ja osallistumisen tukemisessa olisi tärkeää vahvistaa. Puheterapeuttien logopedista asiantuntijuutta voidaan hyödyntää henkilöstön koulutuksessa, konsultaatiossa ja moniammatillisten toimintamallien kehittämisessä.

Logopedisen asiantuntijuuden hyödyntäminen opiskeluhuollossa ei tarkoita puheterapian tai lääkinnällisen kuntoutuksen siirtämistä opiskeluhuollon tehtäväksi. Tavoitteena on vahvistaa moniammatillista osaamista, varhaista tunnistamista ja opiskelijan oikea-aikaista tukea.

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Kielellinen toimintakyky vaikuttaa kouluttautumiseen, työssä toimimiseen, uuden tiedon omaksumiseen ja palvelujen käyttämiseen. Sen merkitys korostuu palveluissa, joissa asiakkaalta edellytetään itsenäistä tai digitaalista asiointia.

Digitaalisten palvelujen käyttäminen edellyttää teknisten taitojen lisäksi kykyä ymmärtää kirjallista tietoa ja käsitteitä, noudattaa ohjeita, arvioida vaihtoehtoja ja kuvata omaa tilannetta. Itsenäisen asioinnin vaikeuksien taustalla voi siten olla kielellisen toimintakyvyn tai kommunikoinnin tuen tarve.

Työikäisten palveluissa olisi tärkeää vahvistaa henkilöstön valmiuksia tunnistaa tällaisia tuen tarpeita ja mukauttaa asiointia asiakkaan tarpeiden mukaisesti. Logopedista asiantuntijuutta voidaan hyödyntää henkilöstön koulutuksessa ja konsultaatiossa sekä asiakasohjauksen, palvelupolkujen ja digitaalisten palvelujen kommunikoinnin saavutettavuuden kehittämisessä.

Puheterapeuttisen arvioinnin ja kuntoutuksen tulee olla oikea-aikaisesti saatavilla silloin, kun puheen, kielen ja kommunikaation vaikeudet vaikuttavat työ- tai toimintakykyyn.

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Ikääntyneiden toimintakyvyn tarkastelussa olisi perusteltua huomioida fyysisen, psyykkisen, kognitiivisen ja sosiaalisen toimintakyvyn rinnalla myös kielellinen toimintakyky, kommunikointi ja nielemistoiminnot.

Puheen, kielen ja kommunikoinnin muutokset voivat vaikuttaa itsenäiseen asiointiin, turvallisuuteen, sosiaalisiin suhteisiin, osallisuuteen ja kotona selviytymiseen. Mahdollisuus ilmaista itseään, tulla ymmärretyksi ja osallistua vuorovaikutukseen on olennainen osa sosiaalista toimintakykyä.

Ikääntyneiden kanssa työskentelevän henkilöstön osaamista kommunikoinnin ja nielemisen muutosten tunnistamisessa olisi tärkeää vahvistaa. Logopedista asiantuntijuutta voidaan hyödyntää henkilöstön koulutuksessa ja konsultaatiossa sekä kommunikointia ja turvallista syömistä tukevien toimintatapojen kehittämisessä.

Tunnistamisen lisäksi tarvitaan selkeät toimintatavat siihen, miten havaittu muutos johtaa tarvittaessa tarkempaan arviointiin ja asianmukaisiin palveluihin.

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Esteettömyyden ja saavutettavuuden rinnalla hyvinvointisuunnitelmassa olisi tärkeää tunnistaa kommunikoinnin saavutettavuus. Sillä tarkoitetaan henkilön tosiasiallista mahdollisuutta ymmärtää itseään koskevaa tietoa, ilmaista tarpeitaan ja näkemyksiään, tulla ymmärretyksi sekä osallistua itseään koskevaan vuorovaikutukseen ja päätöksentekoon.

Kielelliset ja kommunikoinnin vaikeudet eivät aina näy ulospäin. Sujuva puhe ei osoita, että henkilö ymmärtää monimutkaista kielellistä tietoa. Puheen tuottamisen vaikeudesta ei puolestaan voida päätellä henkilön ymmärtämistä tai kykyä muodostaa omaa näkemystään.

Palveluissa olisi tärkeää vahvistaa henkilöstön osaamista kielellisen toimintakyvyn ja kommunikoinnin tuen tarpeiden tunnistamisessa sekä erilaisten kommunikointikeinojen huomioimisessa. Logopedista asiantuntijuutta voidaan hyödyntää yksilöllisen arvioinnin ja kuntoutuksen lisäksi henkilöstön koulutuksessa ja konsultaatiossa sekä saavutettavien palvelujen ja kommunikointia tukevien toimintatapojen kehittämisessä.

Kommunikoinnin saavutettavuus olisi perusteltua huomioida myös palvelujen suunnittelussa ja niiden toteutumisen seurannassa.

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Monikielisyys, toisen kielen oppiminen ja kielellisen toimintakyvyn vaikeudet on tärkeää erottaa toisistaan. Monikielisyys ei itsessään tarkoita kielellisen toimintakyvyn häiriötä. Myös monikielisellä henkilöllä voi olla kehityksellinen tai myöhemmin syntynyt kielellisen toimintakyvyn vaikeus.

Palveluissa olisi tärkeää vahvistaa henkilöstön osaamista monikielisyyden sekä kielellisen toimintakyvyn ja kommunikoinnin tuen tarpeiden huomioimisessa. Erityisesti lasten ja nuorten kohdalla on tärkeää ehkäistä sekä kielellisten vaikeuksien ali- että ylitunnistamista.

Puheterapeuttien logopedista asiantuntijuutta voidaan hyödyntää henkilöstön koulutuksessa ja moniammatillisessa konsultaatiossa sekä tuen tarpeiden tunnistamisen, tarvittavaan arviointiin ohjaamisen ja palvelujen kehittämisen tukena.

Mahdolliset muut väestöryhmät

Kielellinen toimintakyky ja kommunikointi olisi perusteltua tunnistaa hyvinvointisuunnitelmassa läpileikkaavina hyvinvointiin, toimintakykyyn, palvelujen saavutettavuuteen ja yhdenvertaiseen osallisuuteen vaikuttavina tekijöinä.

Kielellisen toimintakyvyn ja kommunikoinnin vaikeuksia esiintyy kaikissa ikäryhmissä. Vaikeudet voivat olla kehityksellisiä tai myöhemmin syntyneitä, eivätkä ne aina näy ulospäin tai edellytä diagnoosia. Kielellinen toimintakyky vaikuttaa mahdollisuuksiin ymmärtää ja käsitellä tietoa, ilmaista omia tarpeita ja näkemyksiä, oppia, käyttää palveluja ja osallistua yhteiskuntaan.

Varhainen tunnistaminen, henkilöstön osaaminen ja oikea-aikainen tuki muodostavat toisiinsa liittyvän kokonaisuuden. Tunnistamisen tulee johtaa tarkoituksenmukaiseen tukeen ja tarvittaessa arviointiin ja kuntoutukseen. Hyvinvointialueella olisi siksi perusteltua määritellä, miten kielellisen toimintakyvyn ja kommunikoinnin tuen tarpeita tunnistetaan, miten henkilöstön osaamista vahvistetaan ja millaiset jatkopolut tunnistetusta tarpeesta käynnistyvät.

Varhainen tunnistaminen, henkilöstön osaaminen ja oikea-aikainen tuki muodostavat kokonaisuuden. Hyvinvointisuunnitelmassa olisi tärkeää määritellä, miten kielellisen toimintakyvyn ja kommunikoinnin tuen tarpeita tunnistetaan eri palveluissa, miten henkilöstön osaamista vahvistetaan ja miten tunnistettu tuen tarve johtaa tarkoituksenmukaiseen tukeen sekä tarvittaessa arviointiin ja kuntoutukseen.

Logopedinen asiantuntijuus tuo tietoa puheen, kielen ja kommunikaation taidoista sekä niihin liittyvien vaikeuksien vaikutuksista oppimiseen, vuorovaikutukseen, toimintakykyyn ja osallistumiseen. Puheterapeuttien logopedisen asiantuntijuuden järjestelmällinen hyödyntäminen tukee näiden vaikeuksien tunnistamista ja tarkoituksenmukaisen tuen kohdentamista.

Hyvinvointisuunnitelmassa olisi tärkeää huomioida kaksi toisiaan täydentävää kokonaisuutta: yksilön oikea-aikainen pääsy tarpeenmukaiseen puheterapeuttiseen arviointiin ja kuntoutukseen sekä logopedisen asiantuntijuuden hyödyntäminen yksilöllisiä puheterapiapalveluja laajemmin. Puheterapia on yksilölle ja lähi-ihmisille kohdistuva palvelu, kun taas logopedista asiantuntijuutta voidaan hyödyntää myös henkilöstön koulutuksessa ja konsultaatiossa sekä palvelujen, toimintamallien ja toimintaympäristöjen kehittämisessä.

Hyvinvointisuunnitelman toimeenpanossa olisi hyödyllistä seurata henkilöstön osaamisen vahvistamista, logopedisen konsultaation saatavuutta, kielellisen toimintakyvyn ja kommunikoinnin tuen tarpeiden tunnistamista, tunnistettujen tarpeiden johtamista tarkoituksenmukaiseen tukeen, oikea-aikaista pääsyä tarvittavaan arviointiin ja kuntoutukseen sekä kommunikoinnin saavutettavuutta eri palveluissa.

Seija Pekkala

Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia

Lausunto

09.10.2026

Asia: 4802/00.01.02/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueelliseksi hyvinvointisuunnitelmaksi 2027-2030

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Opiskeluhuollon alueellisen yhteistyösuunnitelmaan tavoitteet ja toimenpiteet

Omnia pitää tärkeinä vuosille 2027-2030 kirjattuja alueellisen yhteistyösuunnitelman painopisteitä; mielen hyvinvoinnin vahvistaminen, hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen, terveyden elintapojen edistäminen sekä turvallisuuden, yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen. Pidämme hyvänä asiana, että suunnitelmassa tulee esille ennaltaehkäisevä opiskeluhuolto. Oppilaitoksen näkökulmasta on keskeistä, että yhteisöllistä- ja ennaltaehkäisevää opiskeluhuoltoa toteuttavat opiskeluhuollon toimijat yhtä vahvassa roolissa kuin muukin oppilaitoksen henkilöstö. On tärkeää, että kaikilla, mukaan lukien opiskeluhuollon edustajilla, on riittävä osaaminen erilaisissa häiriö- ja kriisitilanteiden käsittelyssä, joita oppilaitosarjessa ilmenee tänä päivänä valitettavan paljon. Toivomme, että opiskeluhuollon toimijoiden aikaresurssit mahdollistavat osallistumisen yhteisen oppilaitosarjen suunnitteluun ja toteuttamiseen mm yhteisöllinen toiminta.

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien väheneminen ja muuttuminen maksulliseksi uhkaa työikäisten mahdollisuuksia päivittää osaamistaan ja ylläpitää työkykyään. Tämän vaikutus työkykyyn ja työurien pituuteen on tärkeä ennakoida työympäristön muutoksissa.

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

On tunnistettava ikääntyvien hyvinvointiin vaikuttavana uhkana, jos vapaan sivistystyön rahoitusta leikataan voimakkaasti tai tarjontaa suunnataan voimakkaammin työikäisten koulutustarjontaan. .

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Oppivelvollisuuden laajenemisen myötä toisen asteen koulutuksenpiirissä on opiskelijoita, joiden palvelutarve kohdistuu hyvinvointialueelle. On erittäin tärkeää, että nuoret saavat tarvitsemaansa palvelua silloin kun se on ajankohtaista.

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Vieraskielisten suuri (ja Espoon seudulla alueellisesti kasvava) määrä tulee huomioida opiskeluhuollon palveluissa. Kielitaito- ja esimerkiksi huoltajien tavoitettavuushaasteet lisäävät resurssitarvetta.

Muut mahdolliset väestöryhmät

-

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman tavoitteet

Moniammatillisen yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön johtamista tulisi selkeyttää. Rehtorin tai muun vastuuhenkilön tulee voida johtaa yhteisöllistä opiskeluhuoltoa koulukohtaiset tarpeet ja painopisteet huomioiden.

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Mahdolliset muut väestöryhmät

-

Aaltola Maija
Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia

Kumpulainen Erja
Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia

Länsi-Uudenmaan Järjestöneuvottelukunta

Lausunto

09.10.2026

Asia: 4802/00.01.02/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueelliseksi hyvinvointisuunnitelmaksi 2027-2030

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Opiskeluhuollon alueellisen yhteistyösuunnitelmaan tavoitteet ja toimenpiteet

-

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Muut mahdolliset väestöryhmät

-

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistamisessa tulee huomioida lapsen ja nuoren lisäksi koko perheen tilanne. Järjestöneuvottelukunta pitää tärkeänä vanhemmuuden tuen, matalan kynnyksen avun sekä perheiden varhaisen tuen tarpeen tunnistamisen vahvistamista. Järjestöillä on mahdollisuus tukea ennaltaehkäisevästi sekä täydentää palveluja vertaistuella, ryhmätoiminnalla ja perheiden arkeen kiinnittyvällä tuella.

Alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman tavoitteet

Järjestöneuvottelukunta kannattaa opiskeluhuollon painopisteitä. Järjestöjen osaamista ja toimintaa tulisi kuitenkin hyödyntää nykyistä systemaattisemmin osana yhteisöllistä opiskeluhuoltoa, erityisesti mielen hyvinvoinnin, vertaistuen, osallisuuden ja ennaltaehkäisevän työn vahvistamisessa. Oppilaitosten (opetuspalvelut ja opiskeluhuolto) ja järjestöjen yhteistyölle tulisi luoda selkeitä, alueellisesti yhtenäisiä toimintamalleja.

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Järjestöneuvottelukunta kiinnittää huomiota siihen, että työikäisten mielen hyvinvoinnin tavoitteet painottuvat vahvasti omahoitoon ja sosiaali- ja terveyspalveluihin; kaikki tukea tarvitsevat eivät tarvitse tai hakeudu sosiaali- ja terveyspalveluihin. Suunnitelmaan tulisi vahvemmin sisällyttää ennaltaehkäisevä, yhteisöllinen ja järjestölähtöinen tuki, vertaistuki sekä työ- ja toimintakykyä ja osallisuutta vahvistava matalan kynnyksen toiminta. Yhteistyöverkostoja ja yhteistyörakenteita kehittäessä tulee huomioida ja ottaa mukaan myös järjestötoiminta. Osallistumisen esteitä- ja kynnyksiä tulisi purkaa yhteistyössä järjestöjen kanssa. Hyvinvointisuunnitelmassa tulisi huomioida alkoholin liikakäytön lisäksi päihteiden käyttö laajemmin. Hyvinvointialueen työntekijöiden tulisi saada koulutusta puheeksi oton tukemiseksi kaikkien ikäryhmien kohdalla, jotta päihteiden käyttöön voitaisiin puuttua ennen raskaampien palvelujen tarvetta. Kohderyhmää, jonka

päihteiden käyttö ei täytä esim. vieroitushoidon vaatimuksia, tulisi ohjata kevyempiin palveluihin ja järjestöjen avun piiriin.

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Järjestöneuvottelukunta pitää erityisen tärkeänä ikääntyneiden yksinäisyyden vähentämistä, osallisuuden vahvistamista sekä kohtaamispaikka- ja vapaaehtoistoiminnan kehittämistä. Järjestöillä on näissä tavoitteissa keskeinen rooli. Asiakasohjausta hyvinvointialueen palveluista järjestöjen toimintaan tulee vahvistaa ja jalkautuvassa työssä hyödyntää järjestöjen paikallistuntemusta ja olemassa olevia verkostoja.

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Järjestöneuvottelukunta pitää esteettömyyden ja saavutettavuuden huomioimista tärkeänä, mutta vammaisten ja pitkäaikaissairaiden hyvinvointi ei saa jäädä vain palvelujen fyysisen tai digitaalisen saavutettavuuden näkökulmaan. Osallisuus, yksinäisyyden ehkäisy, vertaistuki, läheisten tuki ja mahdollisuus osallistua yhteisöihin tulisi huomioida vahvemmin. Järjestöillä on näissä merkittävä erityisosaaminen.

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Monikielisen ja vieraskielisen väestön tarpeiden huomioiminen läpileikkaavasti on perusteltua, mutta vaarana on, että vastuu jää hajanaiseksi. Saavutettavuuden lisäksi tulee huomioida palvelujen ja järjestötoiminnan tunnettuus, kulttuurinen saavutettavuus, selkokielisyys sekä mahdollisuus saada tietoa ja tukea eri kielillä. Järjestöjen osaamista eri väestöryhmien tavoittamisessa tulee hyödyntää aktiivisesti.

Mahdolliset muut väestöryhmät

Järjestöneuvottelukunta pitää tärkeänä, että toimeenpanossa tunnistetaan myös väestöryhmät, joiden tarpeet eivät rajaudu yhteen ikä- tai diagnoosiryhmään. Erityistä huomiota tulee kiinnittää henkilöihin ja perheisiin, joilla kuormittavat elämäntilanteet, arjen turvallisuuden eri uhat, mielenterveyden tai päihteiden käytön haasteet, yksinäisyys, taloudelliset vaikeudet tai heikko työ- ja toimintakyky kasautuvat. Myös läheisten ja omaisten hyvinvointi tulee huomioida nykyistä näkyvämmin.

Järjestöneuvottelukunta pitää tärkeänä, että järjestöjen rooli ei jää hyvinvointisuunnitelmassa yleiseksi yhteistyökirjaukseksi, vaan järjestölähtöinen toiminta tunnistetaan konkreettisena osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuutta. Järjestöillä on merkittävä rooli varhaisessa tuessa, matalan kynnyksen toiminnassa, vertaistuessa, osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamisessa sekä niiden asukkaiden tavoittamisessa, jotka eivät ole hyvinvointialueen palvelujen piirissä. Toimeenpanossa tulee kehittää ja vahvistaa sujuvia asiakaspolkuja ja palveluohjausta hyvinvointialueen palvelujen ja järjestötoiminnan välillä sekä varmistaa, että ammattilaiset tunnistavat järjestötoiminnan roolin ja merkityksen, ja että heillä on ajantasainen tieto järjestöjen tarjoamasta tuesta.

Järjestöneuvottelukunta pitää erittäin tärkeänä, että hyvinvointisuunnitelman toimeenpanolle määritellään selkeät vastuut ja mittarit. Myös järjestöyhteistyön toteutumista, asiakasohjausta järjestöjen toimintaan sekä järjestöjen osallistumista toimeenpanoon ja arviointiin tulee seurata. Järjestöt tulee ottaa mukaan myös suunnitelman toimeenpanon ja seurannan rakenteisiin.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

Länsi-Uudenmaan Järjestöneuvottelukunnan lausunto luonnoksesta LUVN hyvinvointisuunnitelmaksi 2027-2030.pdf

Tarjanne Aura
Länsi-Uudenmaan Järjestöneuvottelukunta

Sininauhaliitto ry

Lausunto

09.10.2026

4802/00.01.02/2025

Asia: 4802/00.01.02/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueelliseksi hyvinvointisuunnitelmaksi 2027-2030

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Opiskeluhuollon alueellisen yhteistyösuunnitelmaan tavoitteet ja toimenpiteet

-

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Muut mahdolliset väestöryhmät

-

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Sininauhaliitto pitää tärkeänä, että lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisessä huomioidaan myös perheiden toimeentulon, vanhempien työttömyyden ja arjen kuormituksen vaikutukset lasten hyvinvointiin. Taloudelliset vaikeudet voivat heikentää lasten mahdollisuuksia osallistua harrastuksiin, ylläpitää sosiaalisia suhteita ja elää turvallista arkea.

Länsi-Uudellamaalla toimivan Sininauhaliiton jäsenjärjestö Manna-Apu ry:n huhtikuussa 2026 toteuttamaan ruoka-avun asiakaskyselyyn vastasi 236 henkilöä, joista 40 prosenttia kertoi perheessään olevan alaikäisiä lapsia. Lapsiperheille suunnatussa kyselyn osiossa ruoka-avun tarpeen syinä korostuivat erityisesti työttömyys, asumisen ja muiden menojen suuruus sekä pienet tulot tai etuudet. Vastaajat kertoivat myös joutuneensa luopumaan taloudellisista syistä muun muassa lasten harrastuksista. Kyselyn tulokset kuvaavat yhden järjestön asiakkaiden kokemuksia, mutta havainnollistavat konkreettisesti taloudellisten vaikeuksien vaikutuksia lapsiperheiden arkeen.

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteissa ja toimenpiteissä olisi tärkeää huomioida perheiden taloudellisen tilanteen ja lasten hyvinvoinnin välinen yhteys sekä vahvistaa varhaista ja helposti saavutettavaa tukea. Järjestöjen ruoka-apu, kohtaamispaikat, yhteisöllinen toiminta sekä ohjaus ja neuvonta voivat tukea perheitä arjen vaikeuksissa ja auttaa tunnistamaan muita tuen tarpeita.

Hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen yhteistyössä tulisi varmistaa, että taloudellisia vaikeuksia kokevat lapsiperheet löytävät tarvitsemansa tuen ja että myös järjestöjen kohtaamien perheiden kokemuksia

hyödynnetään hyvinvoinnin edistämisen toimenpiteiden suunnittelussa ja seurannassa.

Alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman tavoitteet

-

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Sininauhaliitto pitää tärkeänä, että hyvinvointisuunnitelmassa tunnistetaan työttömien terveyden ja toimintakyvyn tukeminen, asunnottomuuden ehkäiseminen sekä monialaisen yhteistyön tarve. Suunnitelman painopisteet, kuten mielen hyvinvoinnin vahvistaminen, hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen sekä arjen turvallisuuden edistäminen, ovat keskeisiä myös Sininauhaliiton jäsenjärjestöjen toiminnassa.

Työikäisten tavoitteissa ja toimenpiteissä olisi kuitenkin tarpeen huomioida vahvemmin sosiaalisen toimintakyvyn, osallisuuden ja arjessa selviytymisen tukeminen. Erityisesti pitkään työttömänä olleilla ja muilla työelämän ulkopuolella olevilla henkilöillä tuen tarpeet voivat liittyä samanaikaisesti esimerkiksi toimeentuloon, mielenterveyteen, päihteiden käyttöön, asumiseen ja sosiaalisiin suhteisiin. Näissä tilanteissa yksittäiset palvelut tai terveystarkastuksiin ohjaaminen eivät yksin riitä.

Länsi-Uudellamaalla toimivien Sininauhaliiton jäsenjärjestöjen työssä yhdistyvät erilaiset hyvinvointia ja osallisuutta vahvistavat toimintamuodot, kuten ruoka-apu, kohtaamispaikat, yhteisöllinen toiminta, vapaaehtoistyö, arjen tuki, ohjaus ja neuvonta, asumisen tuki sekä toimintakykyä ja työllistymisedellytyksiä vahvistava toiminta. Järjestöjen toiminta vastaa moniin suunnitelmassa tunnistettuihin hyvinvoinnin haasteisiin, kuten taloudellisiin vaikeuksiin, yksinäisyyteen, mielenterveyden haasteisiin ja toimintakyvyn heikkenemiseen. Toiminta voi tarjota myös mahdollisuuksia mielekkääseen tekemiseen, sosiaalisiin suhteisiin ja omien voimavarojen vahvistamiseen. Näiden vaikutusten merkitys tulisi tunnistaa suunnitelman toimenpiteissä myös silloin, kun toiminnan ensisijaisena tavoitteena ei ole työllistyminen tai siirtyminen muihin palveluihin.

Järjestöjen kohtaamien ihmisten tilanteista saadaan myös paikallista asiakastietoa. Sininauhaliiton jäsenjärjestö Manna-Apu ry:n huhtikuussa 2026 ruoka-avun asiakkaille toteuttamaan kyselyyn vastasi 236 henkilöä. Vastaajista yli puolet oli työttömiä ja lähes kolme neljästä piti ruoka-apua selviytymisensä kannalta välttämättömänä. Lisäksi vastaajat toivat esiin tarpeita saada tukea viranomaisasiointiin ja taloudellisiin vaikeuksiin. Tulokset havainnollistavat, miten toimeentulon ongelmat ja muut tuen tarpeet voivat kietoutua yhteen. Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteissä olisi siksi tärkeää huomioida perustarpeisiin vastaavan järjestötoiminnan merkitys sekä vahvistaa mahdollisuuksia tunnistaa ihmisten muita tuen tarpeita ja ohjata heitä tarvittaessa tarkoituksenmukaisen tuen piiriin.

Suunnitelmassa olisi tärkeää konkretisoida hyvinvointialueen, työllisyysalueiden ja järjestöjen yhteistyötä sekä asiakkaiden sujuvaa ohjautumista eri palvelujen ja tukimuotojen välillä. Erityisen ajankohtaista tämä on vuoden 2027 alussa tapahtuvien sosiaalihuollon palvelumuutosten vuoksi. On tärkeää varmistaa, että myös ne ihmiset, joiden toimintakyky tai elämäntilanne ei vielä mahdollista siirtymistä opintoihin tai työelämään, saavat oikea-aikaista ja tavoitteellista tukea. Järjestöjen kohtaava työ ja matalan kynnyksen toiminta voivat täydentää julkisia palveluja ja tavoittaa myös ihmisiä, jotka ovat jääneet palvelujen ulkopuolelle.

Järjestöissä kehitettyjä tavoitteellisia toimintamalleja olisi tärkeää hyödyntää osana alueellisia palvelupolkuja. Esimerkiksi Sininauhaliiton ja jäsenjärjestöjen kehittämä Nivel-malli soveltuu erilaisten kohderyhmien toimintakyvyn, osallisuuden ja työllistymisedellytysten vahvistamiseen. Mallissa työskentely etenee vaiheittain asiakkaan yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti, ja toiminnan sisältöjä voidaan mukauttaa eri kohderyhmien ja toimintaympäristöjen tarpeisiin. Malli tarjoaa myös välineitä asiakkaan tilanteessa tapahtuvan muutoksen seuraamiseen ja tarkoituksenmukaisten jatkopolkujen tukemiseen. Tämä on erityisen tärkeää tilanteessa, jossa hyvinvointialueen, työllisyysalueiden ja järjestöjen yhteistyöllä on varmistettava, etteivät ihmiset jää palvelujen väliin.

Järjestöissä toteutettavan tavoitteellisen toiminnan merkitystä havainnollistavat myös Sininauhaliiton ja Sosped Keskuksen kehittämän arviointi- ja laskentatyökalun tulokset. Kuntouttavaan työtoimintaan

perustuvat laskelmat havainnollistavat toiminnan mahdollisia hyvinvointihyötyjä ja myönteisiä kustannusvaikutuksia. Vaikka laskelmat koskevat kuntouttavaa työtoimintaa, ne antavat perustaa vastaavanlaisen tavoitteellisen toiminnan hyvinvointi- ja kustannusvaikutusten arvioinnille myös jatkossa.

Hyvinvointisuunnitelman toimeenpanossa tulisi vahvistaa järjestöjen osallistumista tavoitteiden toteuttamiseen ja seurantaan. Tämä edellyttää toimivia yhteistyörakenteita, riittävää tiedonkulkua sekä järjestötoiminnan jatkuvuutta tukevia edellytyksiä. Järjestöihin kohdistuvat rahoitusleikkaukset ja toiminnan epävarmuus voivat heikentää niiden mahdollisuuksia vastata asukkaiden hyvinvoinnin tarpeisiin suunnitelmakaudella 2027–2030. Siksi hyvinvointialueen olisi tärkeää huomioida järjestötoiminnan jatkuvuuteen liittyvät riskit sekä seurata, miten alueella saatavilla oleva järjestölähtöinen tuki ja toiminta kehittyvät suunnitelmakauden aikana.

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Sininauhaliitto pitää tärkeänä, että hyvinvointisuunnitelmassa huomioidaan ikääntyneiden turvallisen ja itsenäisen arjen tukeminen sekä toimintakyvyn ylläpitäminen. Näiden tavoitteiden rinnalla olisi tärkeää vahvistaa myös yksinäisyyden ehkäisemistä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevia toimenpiteitä.

Länsi-Uudellamaalla toimivilla järjestöillä on tärkeä rooli ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämisessä. Järjestöjen kohtaamispaikat, yhteisöllinen toiminta, ruoka-apu, yhteiset ateriat, vapaaehtoistoiminta sekä arjen ohjaus ja neuvonta voivat vahvistaa ikääntyneiden sosiaalisia suhteita, toimintakykyä ja arjessa selviytymistä. Esimerkiksi ViaDia Länsi-Uusimaa ry:n toiminnassa kohdataan ja tuetaan ikääntyneitä monin tavoin.

Ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämisessä olisi tärkeää huomioida myös päihteitä käyttävät ja käyttäneet ikääntyneet, joiden osallisuuden ja arjessa selviytymisen tukemiseen tarvitaan ikäerityisiä toimintamuotoja. Alueella tulisi edistää esimerkiksi Sininauhaliiton Pilke-toimintamallin käyttöönottoa ja kehittämistä. Pilke-toiminta tarjoaa vertaistuellista, ammatillisesti ohjattua ryhmätoimintaa ikääntyneille, joilla on tai on ollut päihdeongelmia. Toimintaan voi osallistua ilman vaatimusta

päihteettömyydestä, ja sen tavoitteena on vahvistaa osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja arjenhallintaa.

Järjestöjen toiminta tarjoaa mahdollisuuksia osallistumiseen ja mielekkääseen tekemiseen myös niille ikääntyneille, jotka eivät tarvitse varsinaisia sosiaali- ja terveyspalveluja mutta voivat hyötyä yhteisöllisyydestä ja matalan kynnyksen tuesta. Toiminnalla voi olla merkitystä myös yksinäisyyden ja hyvinvointierojen vähentämisessä sekä toimintakyvyn heikkenemisen ehkäisemisessä.

Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteissä olisi tärkeää konkretisoida hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen yhteistyötä, jotta ikääntyneet löytävät tarvitsemansa yhteisöllisen toiminnan ja arjen tuen. Järjestöjen olemassa olevaa toimintaa ja paikallista osaamista tulisi hyödyntää suunnitelmallisesti osana ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämistä sekä huomioida sen merkitys myös tavoitteiden toteutumisen seurannassa.

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Sininauhaliitto pitää myönteisenä, että hyvinvointisuunnitelmassa huomioidaan monikielisen väestön palvelujen saavutettavuus ja kehitetään asiointimahdollisuuksia eri kanavissa.

Vieraskielisen ja maahanmuuttajataustaisen väestön hyvinvoinnin edistämisessä on kuitenkin tärkeää huomioida kielellisen saavutettavuuden lisäksi osallisuuden, yhteisöllisyyden ja arjessa tarvittavan tuen merkitys. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevilla henkilöillä esimerkiksi työttömyys, taloudelliset vaikeudet, yksinäisyys ja palvelujärjestelmän tuntemattomuus voivat vaikeuttaa tuen saamista ja yhteiskuntaan kiinnittymistä.

Länsi-Uudellamaalla toimivien Sininauhaliiton jäsenjärjestöjen toiminnassa kohdataan myös eri kieli- ja kulttuuritaustoista tulevia ihmisiä. Ruoka-apu, kohtaamispaikat, yhteisöllinen toiminta, vapaaehtoistyö sekä yksilöllinen ohjaus ja tuki voivat vahvistaa osallisuutta, sosiaalisia suhteita ja arjessa selviytymistä sekä madaltaa kynnystä hakeutua tarvittaviin palveluihin. Järjestöjen toiminta voi samalla tarjota mahdollisuuksia kielitaidon harjoittamiseen, paikallisiin yhteisöihin kiinnittymiseen ja omien voimavarojen vahvistamiseen.

Yhtenä esimerkkinä järjestöissä kehitettyjen toimintamallien sovellettavuudesta on Sininauhaliiton ja jäsenjärjestöjen kehittämä Nivel-malli. Mallin pilotointivaiheessa Manna-Apu ry kokeili sen soveltamista maahanmuuttajataustaisten osallistujien kanssa. Vaikka mallia ei alun perin kehitetty erityisesti tälle kohderyhmälle, pilotointi osoitti, että sen tavoitteellista ja vaiheittain etenevää työskentelyä voidaan mukauttaa myös erilaisten kieli- ja kulttuuritaustojen sekä osallistujien yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Suunnitelman toimeenpanossa olisi tärkeää vahvistaa hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen yhteistyötä sekä hyödyntää alueella jo olevaa osaamista ja kehitettyjä toimintamalleja. Digitaalisten palvelujen rinnalla tulee varmistaa myös kasvokkaisen neuvonnan, ohjauksen ja yksilöllisen tuen saatavuus. Järjestöjen mahdollisuudet tukea vieraskielisen väestön hyvinvointia ja osallisuutta tulisi tunnistaa nykyistä selkeämmin suunnitelman toimenpiteissä.

Mahdolliset muut väestöryhmät

Sininauhaliitto haluaa kiinnittää huomiota erityisesti niihin ihmisiin, joiden elämäntilanteessa kasautuu useita hyvinvointia ja toimintakykyä heikentäviä tekijöitä. Tällaisia ovat esimerkiksi pitkittynyt työttömyys, asunnottomuus tai sen uhka, mielenterveys- ja päihdeongelmat, taloudelliset vaikeudet sekä yksinäisyys.

Suunnitelman valmistelussa toteutetun järjestökyselyn tuloksissa tunnistetaan hyvin näiden haasteiden kasautuminen samoille henkilöille ja perheille. Havainto olisi tärkeää huomioida myös konkreettisissa tavoitteissa ja toimenpiteissä. Suunnitelmassa olisi tarpeen määritellä nykyistä selkeämmin, miten monialaista tukea tarvitsevien ihmisten palvelujen yhteensovittamista ja järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä käytännössä vahvistetaan.

Erityisesti monialaista tukea tarvitsevien ihmisten kohdalla on tärkeää varmistaa palvelujen jatkuvuus, eri toimijoiden välinen yhteistyö sekä mahdollisuus saada yksilöllistä, tarvittaessa rinnalla kulkevaa tukea. Järjestöjen matalan kynnyksen toiminta, kohtaamispaikat, vertaistuki ja yhteisöllinen toiminta voivat olla merkittävä osa tätä kokonaisuutta. Ne voivat myös tarjota tukea ihmisille, joiden tarpeet eivät välttämättä edellytä sosiaali- ja terveyspalveluja, mutta joiden hyvinvointi ja osallisuus tarvitsevat vahvistamista.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä tulisi tunnistaa myös ne myönteiset muutokset ihmisten elämäntilanteissa, jotka eivät välittömästi näy työllistymisenä tai palvelutarpeen vähenemisenä, mutta vahvistavat osallisuutta, toimintakykyä ja edellytyksiä edetä elämässä.

Länsi-Uudenmaan kaksikielisyys on tärkeää huomioida myös hyvinvointia ja osallisuutta edistävissä toimenpiteissä. Alueella toimivien ruotsinkielisten järjestöjen, kuten Sininauhaliiton jäsenjärjestö Vänstugan i Ekenäsin, toiminta tarjoaa mahdollisuuksia yhteisöllisyyteen, kohtaamiseen ja osallistumiseen omalla äidinkielellä. Hyvinvointisuunnitelman toimeenpanossa olisi tärkeää tunnistaa ja hyödyntää myös tätä paikallista järjestölähtöistä toimintaa.

Lund Pekka
Sininauhaliitto ry

Suomen Puheterapeuttiliitto ry

Lausunto

09.10.2026

Asia: 4802/00.01.02/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueelliseksi hyvinvointisuunnitelmaksi 2027-2030

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Pidämme tärkeänä, että suunnitelmassa painotettaisiin sekä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämistä että erityisen tuen tarpeiden tunnistamista ja huomioimista.

Puheen, kielen ja kommunikaation kehityksen haasteet ovat yleisiä, ja ne voivat vaikuttaa merkittävästi oppimiseen, sosiaalisiin suhteisiin, mielenterveyteen sekä myöhempään koulutuspolkuun ja hyvinvointiin. Siksi puheen, kielen ja kommunikoinnin vaikeuksien varhainen tunnistaminen ja kuntoutus ovat keskeinen osa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä.

Suomen Puheterapeuttiliitto esittää, että suunnitelmassa korostetaan nykyistä vahvemmin:

- puheen, kielen ja kommunikoinnin vaikeuksien varhaista tunnistamista
- sujuvia hoito- ja kuntoutuspolkuja tunnistamisesta arviointiin ja laadukkaaseen kuntoutukseen
- riittävää ja yksilöllisesti harkittua puheterapian kertamäärää tuloksellisuuden varmistamiseksi

- moniammatillista yhteistyötä neuvoloiden, varhaiskasvatuksen, opetustoimen, opiskeluhuollon ja kuntoutuspalveluiden välillä
- kuntouttavan puheterapeutin erityisasiantuntemuksen huomioimista kuntoutuspäätöksiä tehtäessä erityisesti haastavissa puheen, kielen ja kommunikaation häiriöissä.

Lisäksi monikulttuurisuuden huomioiminen edellyttää riittävää osaamista monikielisten lasten kielellisen kehityksen arvioinnissa ja kuntoutuksessa vaikuttavien tukitoimien takaamiseksi.

Opiskeluhuollon alueellisen yhteistyösuunnitelmaan tavoitteet ja toimenpiteet

Puheterapeuttiliitto pitää erittäin tärkeänä tavoitetta tukea opiskelijoiden hyvinvointia ja opintojen loppuunsaattamista.

Kielelliset vaikeudet eivät pääty lapsuuteen, vaan ne voivat vaikuttaa merkittävästi myös koko peruskoulun aikana, toisen asteen opinnoissa, korkeakouluopinnoissa sekä työelämään siirtymisessä. Kielelliset vaikeudet voivat näkyä esimerkiksi oppimisen haasteina, kirjallisen materiaalin käsittelyn vaikeuksina, sosiaalisen vuorovaikutuksen kuormittavuutena sekä opintojen pitkittymisen riskinä. Kielelliset vaikeudet lisäävät myös lapsen ja nuoren syrjäytymisriskiä. Mikäli lapsi tai nuori ei saa tarvitsemaansa tukea kielen ja kommunikaation vaikeuksiin, on riskinä vaikeuksien kasaantuminen ja raskaampien palveluiden tarpeen kasvu.

Opiskeluhuollossa tulee tulevaisuudessa tunnistaa puheen, kielen ja kommunikoinnin vaikeudet nykyistä systemaattisemmin osana koululaisten ja opiskelijoiden hyvinvointia ja oppimisen tukea. Lisäksi opiskelijoiden tarvitsemien puheterapiapalveluiden saavutettavuus tulisi varmistaa osana moniammatillista opiskeluhuoltoa.

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Työikäisten hyvinvoinnin tukemisessa tulee huomioida, että kielelliset ja kommunikointivaikeudet vaikuttavat merkittävästi

koulutusmahdollisuuksiin, työssä suoriutumiseen, työelämäosallisuuteen sekä mielenterveyteen.

Puheterapeuttiliitto pitää tärkeänä, että erilaiset häiriöt, kuten kielelliset häiriöt, neurokehitykselliset häiriöt, äänihäiriöt, aivoverenkiertohäiriöiden jälkitilat, neurologiset sairaudet sekä muut toimintakykyyn vaikuttavat tilanteet huomioidaan palvelukokonaisuuksissa. Näihin liittyy usein puheen, kielen, kommunikoinnin tai nielemisen vaikeuksia, joiden tunnistaminen ja kuntoutus tukevat työ- ja toimintakykyä. Kielen ja kommunikaation häiriöiden rooli työssä selviämisessä ja toimintakyvyssä sekä siihen kohdennettavan puheterapiakuntoutuksen merkitys tulisi tunnistaa aikaisempaa vahvemmin työ- ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä.

Hyvinvointisuunnitelmassa on tarpeen korostaa toimivien hoitopolkujen kehittämisen tarve sekä moniammatillisen yhteistyön merkitys myös työikäisten kuntoutuksessa. Kielen ja kommunikaation haasteiden ilmetessä henkilöllä tulee olla mahdollisuus puheterapeutin arvioon ja puheterapiakuntoutukseen.

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Puheterapeuttiliitto pitää erittäin kannatettavana tavoitetta ehkäistä virhe- ja vajaaravitsemusta sekä vakiinnuttaa ravitsemuksen hoitopolkuja.

Syömisen ja nielemisen häiriöt ovat merkittävä mutta usein alitunnistettu virhe- ja vajaaravitsemuksen riskitekijä. Nielemisvaikeudet voivat heikentää ravitsemustilaa, lisätä sairastavuutta ja heikentää toimintakykyä sekä elämänlaatua. Kansainvälisten meta-analyysien mukaan vähintään kolmasosalla hoivakotien asukkaista on merkittäviä nielemisvaikeuksia. Kotonaan asuvilla ikääntyneillä henkilöillä sekä hoivakotien henkilökunnalla tulisi olla sujuva väylä puheterapeutin konsultointiin nielemisvaikeustapauksissa.

Ravitsemuksen ja nielemisen ongelmien hoidossa suunnitelmassa tulisi tunnistaa nykyistä selvemmin:

- nielemishäiriöiden merkitys osana ravitsemuksen ongelmia
- puheterapeuttien asiantuntijarooli nielemisen arvioinnissa, kuntoutuksessa ja ohjauksessa
- moniammatillisen yhteistyön merkitys ravitsemuksen ja nielemisen ongelmien hoidossa.

ikääntyneiden osallisuus ja mahdollisuus osallistua omaa hoitoaan koskevaan päätöksentekoon edellyttävät tuen saamista muistisairauksissa ja muissa ikääntymiseen liittyvissä sairauksissa. Ikääntyneiden henkilöiden kommunikaation pulmat näyttäytyvät usein vetäytymisenä, levottomuutena, surumielisyytenä tai aggressiivisena käyttäytymisenä. Nämä tilanteet voivat olla ennaltaehkäistävissä, jos ympäristö ja hoitohenkilöstö ymmärtävät poikkeavaa vuorovaikutusta ja osaavat tukea oikein asiakkaan tapaa kommunikoida. Kotona asuvien ikääntyneiden henkilöiden omaisilla sekä hoitohenkilöstöllä tulee olla sujuva väylä puheterapeuttien konsultointiin kommunikaatioasioissa. Yhteistyön avulla läheisiet ja hoitohenkilöstö saavat keinoja muistisairaan henkilön kommunikaation tukemiseksi (esim. sopivalla tavalla toteutettu kuvien käyttäminen kommunikaation tukena).

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Pidämme tärkeänä, että vammaisten henkilöiden osallisuutta ja yhdenvertaisuutta edistetään suunnitelmassa.

Monilla vammaisilla henkilöillä ja pitkäaikaissairailla on puheen, kielen, kommunikoinnin tai nielemisen vaikeuksia, jotka vaikuttavat mahdollisuuksiin osallistua palveluihin, koulutukseen, työelämään sekä yhteiskuntaan laajemmin.

Hyvinvointisuunnitelmassa tulisi korostaa puheterapiapalveluiden saatavuutta. Puheterapeutin asiantuntemus on tärkeää aina, kun asiakas tarvitsee puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja. Puheterapia tulee tunnistaa osana moniammatillisia palveluita silloin, kun asiakkaan toimintakykyyn liittyy puheen, kielen, kommunikoinnin,

vuorovaikutuksen tai nielemisen haasteita. Kielellinen toimintakyky on keskeinen yksilön hyvinvoinnin ja pärjäämisen kannalta.

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Puheterapeuttiliitto kannattaa tavoitetta kehittää palveluja vastaamaan monimuotoisen ja monikulttuurisen asiakaskunnan tarpeita.

Kommunikoinnin saavutettavuus on keskeinen osa yhdenvertaisia palveluita. Vieraskielisten asiakkaiden kohdalla on tärkeää varmistaa ammattilaisten riittävä osaaminen monikielisyyden huomioimisessa. Lapsen ja nuoren pitää päästä puheterapeutin tutkimuksiin ja kuntoutukseen, mikäli hänen suomen kielen taitonsa ei kehity odotetulla tavalla, jotta lapsi tai nuori saa tarvitsemansa tuen riittävän varhain, eivätkä ongelmat lähde kasaantumaan.

Palveluissa tulee kyetä erottamaan toisistaan kielen tyypillinen kehitys, monikielisyyteen liittyvät tekijät sekä mahdolliset puheen ja kielen kehityksen häiriöt, jotta asiakkaat saavat oikea-aikaista tukea ja kuntoutusta.

Muut mahdolliset väestöryhmät

Puheterapeuttiliitto ehdottaa, että hyvinvointisuunnitelmassa huomioidaan nykyistä vahvemmin henkilöt, joilla on erilaisia kommunikoinnin esteitä riippumatta diagnoosista, iästä tai elämäntilanteesta.

Palveluiden saavutettavuus ei toteudu yhdenvertaisesti, mikäli henkilö ei kykene ymmärtämään annettua tietoa, ilmaisemaan itseään tai osallistumaan päätöksentekoon omista asioistaan. Saavutettavan viestinnän, selkeän kielen käytön ja vaihtoehtoisten kommunikointikeinojen tulisi olla osa hyvinvointialueen palveluiden kehittämistä. Tässä kehittämistyössä puheterapeutit ovat keskeinen ammattiryhmä.

Yhteenveto

Suomen Puheterapeuttiliitto esittää, että hyvinvointisuunnitelmassa tunnistetaan nykyistä vahvemmin kommunikointikyvyn sekä syömisen ja nielemisen toimintojen merkitys hyvinvoinnin, osallisuuden, oppimisen, työ- ja toimintakyvyn sekä palvelujen saavutettavuuden perustana. Näiden huomioiminen edellyttää toimivia hoito- ja kuntoutuspolkuja, riittävää puheterapeuttista asiantuntemusta sekä moniammatillista yhteistyötä kaikissa ikäryhmissä ja palveluissa. Näin voidaan edistää hyvinvointialueen tavoitteita yhdenvertaisista, vaikuttavista ja oikea-aikaisista palveluista koko väestölle.

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman tavoitteet

-

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Mahdolliset muut väestöryhmät

-

Loukusa Soile
Suomen Puheterapeuttiliitto ry

Hiiden Omaishoitajat ry

Lausunto

08.10.2026

Asia: 4802/00.01.02/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueelliseksi hyvinvointisuunnitelmaksi 2027-2030

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Opiskeluhuollon alueellisen yhteistyösuunnitelmaan tavoitteet ja toimenpiteet

-

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Muut mahdolliset väestöryhmät

Tähän laittaisin lausunnon pääviestin ja järjestöyhteistyön, koska tässä saadaan parhaiten tuotua esiin se, että omaishoitajat ovat läpileikkaava ryhmä:

Hiiden Omaishoitajat ry ehdottaa, että kaikenikäiset omaishoitajat ja omaishoitoperheet tunnistetaan hyvinvointisuunnitelmassa läpileikkaavana väestöryhmänä eikä omaishoitajuutta tarkastella vain ikääntyneiden palveluihin liittyvänä kysymyksenä.

THL:n Sopimusomaishoidon tilannekuva 2024 -raportin mukaan noin puolet sopimusomaishoitajista on työikäisiä. Lisäksi merkittävä määrä ihmisiä huolehtii läheisestään ilman virallista omaishoitosopimusta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä tulee siksi tunnistaa laajasti erilaiset omais- ja läheishoitotilanteet.

Huomioitavia ryhmiä ovat muun muassa ikääntyneet ja työikäiset omaishoitajat, erityislasten vanhemmat, puolisoaan tai muuta läheistään hoitavat, nuoret hoivaajat sekä ilman virallista omaishoitosopimusta läheisestään huolehtivat henkilöt.

Omaishoitajien hyvinvoinnin tukeminen tulee nähdä ennaltaehkäisevänä toimintana. Omaishoitajan jaksaminen tukee samalla hoidettavan hyvinvointia ja turvallista kotona asumista sekä voi ehkäistä raskaampien palvelujen tarvetta.

Pidämme tärkeänä, että järjestöt eivät näy hyvinvointisuunnitelmassa vain yhteistyötahona, vaan myös konkreettisena osana palvelu- ja tukipolkuja. Omaishoitajajärjestöt tarjoavat matalan kynnyksen neuvontaa, vertaistukea, valmennusta ja ryhmätoimintaa, joka täydentää hyvinvointialueen palveluja.

Ehdotamme, että hyvinvointialueen, kuntien ja omaishoitajajärjestöjen välille rakennetaan selkeät asiakasohjauksen käytännöt ja että

järjestöihin ohjaaminen on osa palveluohjausta. Omaishoitajia ja omaishoitajajärjestöjä tulee myös osallistaa omaishoitajan polun ja muiden toimintamallien kehittämiseen, toimeenpanoon ja arviointiin.

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Suunnitelmassa tulee tunnistaa nykyistä selvemmin myös perheet, joissa lapsi on pitkäaikaissairas, vammainen tai erityistä tukea tarvitseva ja vanhempi toimii käytännössä lapsensa omaishoitajana. THL:n mukaan alle 18-vuotiaiden omaishoidettavien määrä on kasvanut viime vuosina. Tämän vuoksi erityislapsiperheiden vanhempien jaksamisen ja hyvinvoinnin tukeminen tulee näkyä myös konkreettisissa toimenpiteissä.

Ehdotamme, että lasten ja perheiden tavoitteisiin lisätään omaishoitoperheiden ja erityislapsiperheiden vanhempien hyvinvoinnin ja jaksamisen tukeminen yhteistyössä hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen kanssa. Lisäksi suunnitelmassa tulee huomioida nuoret hoivaajat eli lapset ja nuoret, jotka kantavat huomattavaa vastuuta sairastuneesta, vammaisesta tai muuten paljon tukea tarvitsevasta läheisestään.

Alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman tavoitteet

Opiskeluhuollon ammattilaisten tulee tunnistaa tilanteet, joissa nuoren koulunkäyntiin tai hyvinvointiin vaikuttaa merkittävä hoivavastuu perheessä. Nuoren hoivavastuu voi näkyä esimerkiksi väsymyksenä, poissaoloina, keskittymisvaikeuksina tai jatkuvana huolena läheisestä. Opiskeluhuollossa tarvitaan osaamista ottaa asia puheeksi ja ohjata nuori ja hänen perheensä oikean tuen piiriin.

Pidämme tärkeänä, että nuorten hoivaajien tunnistamiseen ja tukemiseen muodostuu selkeitä yhteistyökäytäntöjä opiskeluhuollon, muun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä järjestöjen välille.

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Työikäisten omaishoitajien huomioiminen on suunnitelmaluonnoksessa riittämätöntä. Suunnitelmassa todetaan omaishoitajien sisältyvän

työikäisten ja ikääntyneiden tavoitteisiin, mutta käytännössä omaishoitajia koskevat konkreettiset toimenpiteet on sijoitettu ikääntyneiden osioon. Tämä on selvä puute, sillä THL:n Sopimusomaishoidon tilannekuva 2024 -raportin mukaan noin puolet sopimusomaishoitajista on työikäisiä ja työikäisistä omaishoitajista noin 60% käy töissä.

Ehdotamme työikäisten tavoitteisiin lisättäväksi seuraavan toimenpiteen:

Vahvistetaan työikäisten omaishoitajien hyvinvointia, jaksamista ja työ- ja toimintakykyä sekä kehitetään toimintamalleja työn, opiskelun, perheen ja omaishoidon yhteensovittamiseksi yhteistyössä hyvinvointialueen, kuntien, työnantajien ja järjestöjen kanssa. Myös omaishoitajien hyvinvoinnin seurannan, terveystarkastusten, valmennuksen ja palveluohjauksen tulee olla työikäisten omaishoitajien saavutettavissa.

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Pidämme erittäin hyvänä, että suunnitelmaan on kirjattu omaishoitajan polun vakiinnuttaminen, omaishoitajien hyvinvoinnin vuosittainen seuranta, terveystarkastukset sekä valmennus ja koulutus. Näiden toimenpiteiden tulee toteutua yhdenvertaisesti koko Länsi-Uudenmaan alueella. VTV:n tarkastuksen mukaan omaishoitoperheiden palvelujen saavutettavuudessa ja seurannassa on valtakunnallisesti eroja ja palvelujen keskittäminen voi vaikeuttaa esimerkiksi lakisääteisten vapaiden käyttöä.

Pidämme tärkeänä, että omaishoitajan jaksamista seurataan riittävän säännöllisesti ja että tuen tarve tunnistetaan ennen kuin tilanne kriisiytyy. Omaishoitajat tulee myös ohjata aktiivisesti kuntien ja järjestöjen tarjoaman matalan kynnyksen tuen, vertaistuen ja neuvonnan piiriin.

Turvallista kotona asumista tulee tarkastella sekä hoidettavan että omaishoitajan näkökulmasta. Omaishoitoperheessä arjen turvallisuus voi olla riippuvainen yhden henkilön toimintakyvystä. Siksi tulee ennakoida myös tilanteet, joissa omaishoitaja sairastuu tai ei tilapäisesti pysty huolehtimaan läheisestään. Perheellä tulee olla tieto siitä, miten

tällaisessa tilanteessa toimitaan ja mistä apua saa. Myös teknologian tulee aidosti helpottaa arkea eikä siirtää lisää vastuuta omaishoitajalle.

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden henkilöiden hyvinvointia tarkasteltaessa tulee huomioida myös heidän läheistensä ja omaishoitajiensa hyvinvointi. Palveluissa tulee tunnistaa, kuka henkilöä arjessa auttaa ja miten auttava läheinen itse jaksaa. Tämä koskee sekä sopimusomaishoitajia että ilman virallista omaishoitosopimusta läheistään hoitavia henkilöitä.

Palveluohjauksessa tulee varmistaa, että omaishoitaja saa tietoa hyvinvointialueen palvelujen lisäksi myös kuntien ja järjestöjen tarjoamasta tuesta. Turvallista kotona asumista tulee tarkastella myös tästä näkökulmasta. Läheisen antaman avun varaan ei voida rakentaa palvelukokonaisuutta ilman, että samalla huomioidaan omaishoitajan tai muun läheisen jaksaminen sekä varautuminen tilanteeseen, jossa hän ei tilapäisesti pysty huolehtimaan läheisestään.

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Mahdolliset muut väestöryhmät

Hiiden Omaishoitajat ry ehdottaa, että kaikenikäiset omaishoitajat ja omaishoitoperheet tunnistetaan hyvinvointisuunnitelmassa läpileikkaavana väestöryhmänä eikä omaishoitajuutta tarkastella vain ikääntyneiden palveluihin liittyvänä kysymyksenä. THL:n Sopimusomaishoidon tilannekuva 2024 -raportin mukaan noin puolet sopimusomaishoitajista on työikäisiä. Lisäksi merkittävä määrä ihmisiä huolehtii läheisestään ilman virallista omaishoitosopimusta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä tulee siksi tunnistaa laajasti erilaiset omais- ja läheishoitotilanteet. Huomioitavia ryhmiä ovat muun muassa ikääntyneet ja työikäiset omaishoitajat, erityislasten vanhemmat, puolisoaan tai muuta läheistään hoitavat, nuoret hoivaajat

sekä ilman virallista omaishoitosopimusta läheisestään huolehtivat henkilöt.

Omaishoitajien hyvinvoinnin tukeminen tulee nähdä ennaltaehkäisevänä toimintana. Omaishoitajan jaksaminen tukee samalla hoidettavan hyvinvointia ja turvallista kotona asumista sekä voi ehkäistä raskaampien palvelujen tarvetta. Pidämme tärkeänä, että järjestöt eivät näy hyvinvointisuunnitelmassa vain yhteistyötahona, vaan myös konkreettisena osana palvelu- ja tukipolkuja. Omaishoitajajärjestöt tarjoavat matalan kynnyksen neuvontaa, vertaistukea, valmennusta ja ryhmätoimintaa, joka täydentää hyvinvointialueen palveluja.

Ehdotamme, että hyvinvointialueen, kuntien ja omaishoitajajärjestöjen välille rakennetaan selkeät asiakasohjauksen käytännöt ja että järjestöihin ohjaaminen on osa palveluohjausta. Omaishoitajia ja omaishoitajajärjestöjä tulee myös osallistaa omaishoitajan polun ja muiden toimintamallien kehittämiseen, toimeenpanoon ja arviointiin.

Hesso Sonja
Hiiden Omaishoitajat ry

Kirkkonummen suomalainen seurakunta

Lausunto

08.10.2026

Asia: 4802/00.01.02/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueelliseksi hyvinvointisuunnitelmaksi 2027-2030

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Muutosehdotus: Luvussa vahvistetaan systeemistä työotetta, turvallisia perhe- ja lähisuhteita sekä

perhepalvelujen ja seurakuntien yhteistyötä.

Lisäykset koskevat systeemisen työotteen vahvistamista lasten, nuorten ja perheiden tukemisessa,

turvallisten lähisuhteiden ja toimivien perhesuhteiden tukemista, parisuhteen merkityksen

huomioimista lasten ja perheiden hyvinvoinnissa, vanhemmuussuhteen tukemista eron jälkeen sekä

hyvinvointialueen perhepalvelujen, kuntien, järjestöjen ja seurakuntien perheneuvonnan ja

kasvatuksen yhteistyön vahvistamista

Opiskeluhuollon alueellisen yhteistyösuunnitelmaan tavoitteet ja toimenpiteet

Muutosehdotus: Seurakuntien kasvatuksen toiminta tunnistetaan mahdollisena paikallisena

yhteistyökumppanina koulutuksen järjestäjän johtamissa yhteisöllisen opiskeluhuollon rakenteissa.

Yhteistyö voi koulutuksen järjestäjän harkinnan mukaan liittyä yhteisöllisyyden ja osallisuuden

vahvistamiseen, ryhmäytymiseen ja vuorovaikutustaitoihin, yksinäisyyden, kiusaamisen ja

ulkopuolisuuden ehkäisyyn, mielen hyvinvointia tukevaan toimintaan, huoltajille suunnattuun

toimintaan sekä paikalliseen vapaaehtoistoimintaan

Luku 4 Suunnitelma hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä

opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi

4.2. Muu yhteistyö ja tiedonkulku

Muutosehdotus: Järjestöt ja seurakunnat huomioidaan opiskeluhuollon muussa yhteistyössä ja

tiedonkulussa selkein, lainmukaisin käytännöin.

Käytännössä tarvitaan ajantasaiset yhteystiedot ja yhteydenottokanavat, tieto seurakuntien

tarjoamasta tuesta, sovitut käytännöt yleisen tason konsultaatioon, selkeät menettelyt palveluihin

ohjaamisessa, yhteinen ymmärrys tietosuojasta, suostumuksesta ja toimijoiden vastuista sekä

mahdollisuus paikalliseen yhteistyöhön ja työparityöhön soveltuvissa tilanteissa.

Muutosehdotus: Opiskelija voidaan tarpeensa ja suostumuksensa mukaisesti ohjata seurakuntien

täydentävään tukeen siten, että lakisääteisten palvelujen ja muiden toimijoiden roolit ovat selkeät.

Yhteistyö voi sisältää palveluihin ohjaamista, yleisellä tasolla tapahtuvaa konsultaatiota, opiskelijan

suostumukseen perustuvaa verkostotyötä, työparityötä silloin, kun roolit ja vastuut on selkeästi

sovittu, sekä seurakunnan keskustelu-, ryhmä- tai muun matalan kynnyksen tuen hyödyntämistä

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Muut mahdolliset väestöryhmät

-

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman tavoitteet

-

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Mahdolliset muut väestöryhmät

-

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

ote_seurakuntaneuvosto_5.10.26 (1).pdf

Kirkkonummen suomalaisen seurakunnan vastaus LUVNin lausuntopyyntöön 7.9.2026 luonnoksesta alueelliseksi hyvinvointisuunnitelmaksi 2027-2030.pdf

Kuutti-Manninen Anna-Maija
Kirkkonummen suomalainen seurakunta

Saloheimo Anja
Kirkkonummen suomalainen seurakunta

Suomi-Syyria Ystävyysseura ry

Lausunto

29.09.2026

Asia: 4802/00.01.02/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueelliseksi hyvinvointisuunnitelmaksi 2027-2030

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Opiskeluhuollon alueellisen yhteistyösuunnitelmaan tavoitteet ja toimenpiteet

-

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Suomi-Syyria Ystävyysseura ry:n lausunto luonnoksesta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueelliseksi hyvinvointisuunnitelmaksi 2027–2030

Suomi-Syyria Ystävyysseura ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueelliseksi hyvinvointisuunnitelmaksi vuosille 2027–2030.

Pidämme suunnitelman tavoitteita lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi tärkeinä ja kannatettavina. Erityisen myönteistä on, että suunnitelmassa tunnistetaan mielenterveyden, osallisuuden, turvallisuuden sekä lapsiperheköyhyyden merkitys hyvinvoinnin keskeisinä tekijöinä. Näemme kuitenkin, että suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet jäävät osin liian yleiselle tasolle, eikä erilaisten väestöryhmien erityistarpeita tunnisteta riittävän konkreettisesti.

Suomi-Syyria Ystävyysseura ry työskentelee erityisesti maahan muuttaneiden ja arabiankielisten henkilöiden sekä heidän perheidensä kanssa. Toimintamme kautta kohtaamme vuosittain suuren määrän lapsia, nuoria ja vanhempia, joiden hyvinvointiin vaikuttavat muun muassa kielimuuri, palvelujärjestelmän heikko tuntemus, sosiaalisten verkostojen puute, taloudelliset haasteet sekä erilaiset pakolaisuuden ja kriisien kokemukset. Kokemuksemme perusteella hyvinvointierojen ehkäiseminen edellyttää kohdennettuja ja saavutettavia palveluja sekä eri väestöryhmien tilanteiden nykyistä näkyvämpää huomioimista.

Pidämme tärkeänä, että suunnitelmassa tunnistetaan nykyistä selkeämmin monikielisten lasten ja nuorten sekä maahan muuttaneiden perheiden erityiset tarpeet. Lasten ja nuorten hyvinvointia koskevissa tavoitteissa tulisi huomioida konkreettisina seuranta- ja arviointikohteina esimerkiksi palveluihin pääsy, koettu turvallisuus, syrjinnän kokemukset, koulupoissaolot, mielenterveyden haasteet sekä osallisuuden toteutuminen eri väestöryhmissä.

Suunnitelmassa käsitellään lapsiperheköyhyyttä tärkeällä tavalla, mutta köyhyyden vaikutuksia olisi syytä tarkastella laajemmin kuin taloudellisen tuen näkökulmasta. Köyhyys vaikuttaa myös lasten ja nuorten mielenterveyteen, osallisuuden kokemukseen, harrastusmahdollisuuksiin, vertaissuhteisiin sekä tulevaisuudenuskoon. Erityisesti pienituloisissa ja maahan muuttaneissa perheissä nämä vaikutukset voivat kasautua useille elämän osa-alueille samanaikaisesti.

Pidämme tärkeänä myös sitä, että turvallisuuden käsite ymmärretään laajasti. Fyysisen turvallisuuden lisäksi suunnitelmassa tulisi huomioida lasten ja nuorten kokema sosiaalinen turvallisuus, yhdenvertaisuus sekä suoja rasismilta, syrjinnältä, vihapuheelta ja häirinnältä.

Kokemuksemme mukaan erityisesti maahan muuttaneet lapset ja nuoret kohtaavat syrjintää ja ulkopuolisuuden kokemuksia, jotka voivat heikentää hyvinvointia, luottamusta yhteiskuntaan sekä tunnetta omasta tulevaisuudesta Suomessa.

Suunnitelmassa olisi syytä huomioida nykyistä vahvemmin myös rasismin, syrjinnän ja ulkopuolisuuden kokemusten vaikutukset lasten ja nuorten hyvinvointiin. Näiden kokemusten tunnistaminen, ehkäiseminen ja seuranta ovat tärkeitä erityisesti niiden lasten ja nuorten kohdalla, jotka kuuluvat vähemmistöihin tai maahan muuttaneisiin perheisiin. Lisäksi nuorten kohtaama seksuaalinen häirintä sekä sen vaikutukset turvallisuuden kokemukseen tulisi nostaa näkyvämmin osaksi hyvinvointityötä.

Lasten ja nuorten osallisuutta koskevat kirjaukset kaipaavat nykyistä konkreettisempia tavoitteita ja toimenpiteitä. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää niiden lasten ja nuorten osallistumismahdollisuuksiin, joiden ääni ei tavallisesti kuulu päätöksenteossa tai kuulemistilaisuuksissa. Tämä koskee muun muassa monikielisiä lapsia ja nuoria, vammaisia lapsia ja nuoria, neurokirjon nuoria sekä muita haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä. Osallisuuden toteutumista tulisi seurata myös käytännön mittareilla.

Pidämme lisäksi tärkeänä, että lasten ja nuorten mielenterveyden osalta painopistettä vahvistetaan ennaltaehkäisevässä työssä. Matalan kynnyksen tuki, yhteisöllinen toiminta, vertaistuki, harrastustoiminta, vanhemmuuden tukeminen ja varhainen ohjaus voivat ehkäistä ongelmien syvenemistä sekä vähentää korjaavien palvelujen tarvetta myöhemmässä vaiheessa.

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden saavuttaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen, kuntien, oppilaitosten, järjestöjen ja eri yhteisöjen välillä. Monikielinen neuvonta, vertaistuki, yhteisöllinen toiminta sekä yhteistyö viranomaisten, koulujen ja järjestöjen välillä voivat merkittävästi vahvistaa palvelujen saavutettavuutta sekä lisätä lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta. Erityisesti ne tukevat sellaisten ryhmien tavoittamista, joiden yhteys palveluihin on heikompi kielellisten, kulttuuristen tai sosiaalisten esteiden vuoksi.

Yhteenvetona Suomi-Syyria Ystävyysseura ry pitää hyvinvointisuunnitelman tavoitteita kannatettavina, mutta katsoo, että suunnitelmassa tulisi nykyistä vahvemmin huomioida väestöryhmien erilaiset tarpeet, osallisuuden konkreettinen toteutuminen, syrjinnän ja rasismin vaikutukset hyvinvointiin sekä ennaltaehkäisevän työn merkitys lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämisessä. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää monikielisten lasten, nuorten ja

perheiden palvelujen saavutettavuuteen sekä heidän osallisuutensa vahvistamiseen hyvinvointialueen toiminnassa.

Muut mahdolliset väestöryhmät

-

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman tavoitteet

-

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Mahdolliset muut väestöryhmät

Al Khatib Mania
Suomi-Syyria Ystävyysseura ry

Kristiina Andersin

Lausunto

09.09.2026

Asia: 4802/00.01.02/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueelliseksi hyvinvointisuunnitelmaksi 2027-2030

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Opiskeluhuollon alueellisen yhteistyösuunnitelmaan tavoitteet ja toimenpiteet

-

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Vammaisten henkilöiden ja pitkäaikaissairaiden yhdenvertaisuus ja hyvinvointi

Luonnoksessa todetaan, että eri väestöryhmien, kuten vammaisten henkilöiden, hyvinvointiin liittyviä tavoitteita tarkastellaan kokonaisuutena ja läpileikkaavasti. Kirjaus jää kuitenkin liian yleiselle tasolle. Alueellisen hyvinvointisuunnitelman tulee tunnistaa vammaiset henkilöt sekä pitkäaikaissairaat omissa erityisissä tilanteissaan ja kuvata konkreettisesti, miten heidän hyvinvointinsa, yhdenvertaisuutensa ja oikeuksiensa toteutumista edistetään vuosina 2027–2030.

Pitkäaikaissairaita ei tule tarkastella erillisenä ja vammaisista henkilöistä täysin irrallisena ryhmänä. Pitkäaikaissairaus voi aiheuttaa pitkäaikaisia toimintarajoitteita ja vaikuttaa henkilön arkeen, osallisuuteen, työ- ja toimintakykyyn sekä palvelujen tarpeeseen. Osa pitkäaikaissairaista henkilöistä on myös vammaisia henkilöitä. Tämän vuoksi suunnitelmassa tulee huomioida pitkäaikaissairaiden ja vammaisten henkilöiden tilanteiden välinen yhteys sekä se, ettei henkilö jää palveluissa tai oikeuksien toteutumisessa näiden ryhmittelyjen väliin.

Vammaisten henkilöiden ja pitkäaikaissairaiden hyvinvointia tulee tarkastella väestöryhmittäin ja tarvittaessa myös eri sairaus- ja vammaryhmien, ikäryhmien ja muiden taustatekijöiden perusteella. Pelkkä koko väestöä koskeva keskiarvotieto ei riitä osoittamaan yhdenvertaisuuden toteutumista. Suunnitelmassa tulee tuoda esiin myös mahdolliset hyvinvointi- ja terveyserot sekä palvelujen saatavuudessa ja saavutettavuudessa ilmenevät erot.

Suunnitelmassa tulee nimenomaisesti huomioida yhdenvertaisuuslain syrjinnän kielto. Vammaisuus on laissa kielletty syrjintäperuste, ja yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää tarvittaessa myös kohtuullisia mukautuksia. Palvelujen muodollisesti yhdenvertainen tarjoaminen ei riitä, jos palvelut eivät tosiasiallisesti ole saavutettavia tai sovellu henkilön toimintakykyyn ja yksilölliseen tilanteeseen.

Samoin tulee huomioida yhdenvertaisuuslain mukainen vastatoimien kielto. Vammaisella henkilöllä tai pitkäaikaissairaalla henkilöllä tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus tuoda esiin kokemansa syrjintä, epäasiallinen kohtelu, palvelujen puutteet tai oikeuksiensa toteutumatta jääminen ilman pelkoa kielteisistä seurauksista. Henkilöä ei saa kohdella epäedullisesti sen vuoksi, että hän vetoaa yhdenvertaisuutta koskeviin

oikeuksiinsa, tekee muistutuksen, kantelun tai muun oikeusturvakeinon tai osallistuu syrjintää koskevan asian selvittämiseen.

Hyvinvointialueen tulee sitoutua YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen täysimääräiseen toteuttamiseen. Erityisesti tulee huomioida yleissopimuksen periaatteet yhdenvertaisuudesta, syrjimättömyydestä, esteettömyydestä, osallisuudesta ja oikeudesta itsenäiseen elämään. Vammaisten henkilöiden tulee voida osallistua täysimääräisesti heitä koskevien palvelujen, toimintatapojen ja päätösten valmisteluun, toimeenpanoon, seurantaan ja arviointiin.

Osallisuutta ei tule ymmärtää ainoastaan mahdollisuutena antaa lausunto suunnitelmaluonnoksesta. Vammaisten henkilöiden ja heidän edustamiensa järjestöjen näkemyksiä tulee hyödyntää aidosti koko suunnitteluprosessin ajan. Myös kriittisten näkemysten ja epäkohtien esiin tuomisen tulee olla mahdollista ilman pelkoa painostuksesta tai vastatoimista.

Suunnitelmaan tulee tämän vuoksi sisällyttää konkreettiset tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit ainakin seuraavista näkökulmista:

vammaisten henkilöiden ja pitkäaikaissairaiden yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys;

palvelujen esteettömyys, saavutettavuus ja oikea-aikaisuus;

kohtuullisten mukautusten toteutuminen;

terveyden, mielenterveyden ja toimintakyvyn edistäminen;

mahdollisuus itsenäiseen elämään ja osallisuuteen;

yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäiseminen;

koulutukseen, työllisyyteen ja toimeentuloon liittyvien hyvinvointierojen kaventaminen;

palvelujen käyttäjien kokemukset palvelujen laadusta ja oikeuksien toteutumisesta;

syrjinnän, epäasiallisen kohtelun ja vastatoimien kokemusten seuranta;

vammaisten henkilöiden ja pitkäaikaissairaiden tosiasiallinen osallistuminen suunnitelman valmisteluun, toimeenpanoon, seurantaan ja arviointiin.

Lisäksi hyvinvointisuunnitelmassa tulee kuvata, miten vammaisneuvoston, pitkäaikaissairaita edustavien järjestöjen ja muiden asianomaisten järjestöjen asiantuntemusta hyödynnetään. Osallistumisen tulee olla jatkuvaa ja vaikuttavaa, eikä rajoittua yksittäiseen kuulemistilaisuuteen tai lausuntokierrokseen.

Pidän välttämättömänä, että lopulliseen alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan kirjataan selkeä sitoutuminen yhdenvertaisuuslain syrjinnän ja vastatoimien kieltoon sekä YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen toteuttamiseen. Suunnitelmassa tulee lisäksi osoittaa konkreettisesti, miten näiden oikeuksien toteutumista seurataan ja miten havaittuihin epäkohtiin puututaan.

Vammaisten henkilöiden ja pitkäaikaissairaiden hyvinvoinnin ja oikeuksien toteutumisen tulee olla osa hyvinvointialueen kaikkea hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Niitä ei tule jättää ainoastaan yleisen "läpileikkaavuuden" varaan, vaan niiden toteutumisen tulee näkyä suunnitelman tavoitteissa, toimenpiteissä, resursoinnissa ja seurannassa.

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Muut mahdolliset väestöryhmät

-

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman tavoitteet

-

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Vammaisten henkilöiden ja pitkäaikaissairaiden yhdenvertaisuus ja hyvinvointi

Luonnoksessa todetaan, että eri väestöryhmien, kuten vammaisten henkilöiden, hyvinvointiin liittyviä tavoitteita tarkastellaan kokonaisuutena ja läpileikkaavasti. Kirjaus jää kuitenkin liian yleiselle tasolle. Alueellisen hyvinvointisuunnitelman tulee tunnistaa vammaiset henkilöt sekä pitkäaikaissairaat omissa erityisissä tilanteissaan ja kuvata konkreettisesti, miten heidän hyvinvointinsa, yhdenvertaisuutensa ja oikeuksiensa toteutumista edistetään vuosina 2027–2030.

Pitkäaikaissairaita ei tule tarkastella erillisenä ja vammaisista henkilöistä täysin irrallisena ryhmänä. Pitkäaikaissairaus voi aiheuttaa pitkäaikaisia toimintarajoitteita ja vaikuttaa henkilön arkeen, osallisuuteen, työ- ja toimintakykyyn sekä palvelujen tarpeeseen. Osa pitkäaikaissairaista henkilöistä on myös vammaisia henkilöitä. Tämän vuoksi suunnitelmassa tulee huomioida pitkäaikaissairaiden ja vammaisten henkilöiden tilanteiden välinen yhteys sekä se, ettei henkilö jää palveluissa tai oikeuksien toteutumisessa näiden ryhmittelyjen väliin.

Vammaisten henkilöiden ja pitkäaikaissairaiden hyvinvointia tulee tarkastella väestöryhmittäin ja tarvittaessa myös eri sairaus- ja vammaryhmien, ikäryhmien ja muiden taustatekijöiden perusteella. Pelkkä koko väestöä koskeva keskiarvotieto ei riitä osoittamaan yhdenvertaisuuden toteutumista. Suunnitelmassa tulee tuoda esiin myös mahdolliset hyvinvointi- ja terveyserot sekä palvelujen saatavuudessa ja saavutettavuudessa ilmenevät erot.

Suunnitelmassa tulee nimenomaisesti huomioida yhdenvertaisuuslain syrjinnän kielto. Vammaisuus on laissa kielletty syrjintäperuste, ja yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää tarvittaessa myös kohtuullisia mukautuksia. Palvelujen muodollisesti yhdenvertainen tarjoaminen ei riitä, jos palvelut eivät tosiasiallisesti ole saavutettavia tai sovellu henkilön toimintakykyyn ja yksilölliseen tilanteeseen.

Samoin tulee huomioida yhdenvertaisuuslain mukainen vastatoimien kielto. Vammaisella henkilöllä tai pitkäaikaissairaalla henkilöllä tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus tuoda esiin kokemansa syrjintä, epäasiallinen kohtelu, palvelujen puutteet tai oikeuksiensa toteutumatta jääminen ilman pelkoa kielteisistä seurauksista. Henkilöä ei saa kohdella epäedullisesti sen vuoksi, että hän vetoaa yhdenvertaisuutta koskeviin oikeuksiinsa, tekee muistutuksen, kantelun tai muun oikeusturvakeinon tai osallistuu syrjintää koskevan asian selvittämiseen.

Hyvinvointialueen tulee sitoutua YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen täysimääräiseen toteuttamiseen. Erityisesti tulee huomioida yleissopimuksen periaatteet yhdenvertaisuudesta, syrjimättömyydestä, esteettömyydestä, osallisuudesta ja oikeudesta itsenäiseen elämään. Vammaisten henkilöiden tulee voida osallistua täysimääräisesti heitä koskevien palvelujen, toimintatapojen ja päätösten valmisteluun, toimeenpanoon, seurantaan ja arviointiin.

Osallisuutta ei tule ymmärtää ainoastaan mahdollisuutena antaa lausunto suunnitelmaluonnoksesta. Vammaisten henkilöiden ja heidän edustamiensa järjestöjen näkemyksiä tulee hyödyntää aidosti koko suunnitteluprosessin ajan. Myös kriittisten näkemysten ja epäkohtien esiin tuomisen tulee olla mahdollista ilman pelkoa painostuksesta tai vastatoimista.

Suunnitelmaan tulee tämän vuoksi sisällyttää konkreettiset tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit ainakin seuraavista näkökulmista:

vammaisten henkilöiden ja pitkäaikaissairaiden yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys;

palvelujen esteettömyys, saavutettavuus ja oikea-aikaisuus;

kohtuullisten mukautusten toteutuminen;

terveyden, mielenterveyden ja toimintakyvyn edistäminen;

mahdollisuus itsenäiseen elämään ja osallisuuteen;

yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäiseminen;

koulutukseen, työllisyyteen ja toimeentuloon liittyvien hyvinvointierojen kaventaminen;

palvelujen käyttäjien kokemukset palvelujen laadusta ja oikeuksien toteutumisesta;

syrjinnän, epäasiallisen kohtelun ja vastatoimien kokemusten seuranta;

vammaisten henkilöiden ja pitkäaikaissairaiden tosiasiallinen osallistuminen suunnitelman valmisteluun, toimeenpanoon, seurantaan ja arviointiin.

Lisäksi hyvinvointisuunnitelmassa tulee kuvata, miten vammaisneuvoston, pitkäaikaissairaita edustavien järjestöjen ja muiden asianomaisten järjestöjen asiantuntemusta hyödynnetään. Osallistumisen tulee olla jatkuvaa ja vaikuttavaa, eikä rajoittua yksittäiseen kuulemistilaisuuteen tai lausuntokierrokseen.

Pidän välttämättömänä, että lopulliseen alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan kirjataan selkeä sitoutuminen yhdenvertaisuuslain syrjinnän ja vastatoimien kieltoon sekä YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen toteuttamiseen. Suunnitelmassa tulee lisäksi osoittaa konkreettisesti, miten näiden oikeuksien toteutumista seurataan ja miten havaittuihin epäkohtiin puututaan.

Vammaisten henkilöiden ja pitkäaikaissairaiden hyvinvoinnin ja oikeuksien toteutumisen tulee olla osa hyvinvointialueen kaikkea hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Niitä ei tule jättää ainoastaan yleisen "läpileikkaavuuden" varaan, vaan niiden toteutumisen tulee näkyä suunnitelman tavoitteissa, toimenpiteissä, resursoinnissa ja seurannassa.

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Mahdolliset muut väestöryhmät

-

Kristiina Andersin

Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry

Lausunto

07.09.2026

Asia: 4802/00.01.02/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueelliseksi hyvinvointisuunnitelmaksi 2027-2030

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Opiskeluhuollon alueellisen yhteistyösuunnitelmaan tavoitteet ja toimenpiteet

-

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Muut mahdolliset väestöryhmät

-

Väestön ikäryhmäkohtaiset osa-alueet

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Lasten ja nuorten hyvinvointia koskevat tavoitteet ovat kannatettavia, mutta suunnitelmassa eri väestöryhmien erityiset tarpeet jäävät liian yleiselle tasolle. Vammaisten, pitkäaikaissairaiden, neurokirjon ja monikielisten lasten sekä rasismia, syrjintää tai köyhyyttä kokevien lasten tarpeet tulee tehdä näkyviksi konkreettisin toimenpitein ja mittarein. Lasten ja nuorten osallisuuden on toteuduttava saavutettavasti myös niiden kohdalla, joiden ääni jää tavallisissa kuulemisissa helposti kuulematta. Lasten ja nuorten osalta olisi tarkasteltava erityisesti avun piiriin pääsemistä (mielenterveys), koettu turvallisuus, syrjinnän kokemukset, koulupoissaolot ja vammaisten, monikielisten, sateenkaarinuorten, pienituloisten ja neurokirjon nuorten osallisuutta.

Suunnitelma tunnistaa hienosti lapsiperheköyhyyttä. Köyhyyden vaikutukset jäävät kuitenkin palveluihin ohjaamiseen ja materiaalisiin tukiin. Ne ovat tärkeitä, mutta köyhyyden vaikutus esim. mielenhyvinvointiin, ulkopuolisuuteen, vertaissuhteisiin ja muihin on ikään kuin sivuutettu tässä. Myös turvallisuuden perspektiivi jää kapeaksi, etenkin, kun mietitään nuorisorikollisuuden juurisyitä. Tässä kaivataan siis esim. rasismin ja syrjinnän tematiikkaa. Samoin nuorten kohtaama seksuaalinen häirintä tulisi nostaa suunnitelmaan. Turvallisuutta tulisi myös sivuta linkittäen sitä erilaisiin konteksteihin.

Lasten osallisuus jää myös liian epämääräiselle tasolle. Tarvitaan jonkinlaisia konkreettisia määritelmiä ja toimenpiteitä. Se, että mainitaan, että pitää sisällään eri ikäryhmät ja muut väestöryhmät jättää lausunnon myös hieman irralliseksi. Konkreettisuus palvelee käytäntöä.

Lasten ja nuorten mielenterveyden osalta ennaltaehkäisevät toimenpiteet ovat suhteessa vähäisempiä.

Alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman tavoitteet

Opiskeluhuollon osalta suunnitelmassa on hyvä lähtökohta: siinä tunnistetaan yhdenvertaiset ja kulttuurisensitiiviset palvelut, tulkkauksen tarve sekä vammaisten, toimintakyvyltään erilaisten ja vieraskielisten opiskelijoiden palvelujen saavutettavuus. Nämä jäävät kuitenkin pitkälti periaatteiden tasolle. Varsinaisissa opiskeluhuollon tavoitteissa monimuotoisuuden huomioimista ei enää konkretisoida.

Tärkeää olisi siis vaarmistaa, että opiskeluhuoltopalvelut ovat tosiasiallisesti saavutettavia vammaisille, pitkäaikaissairaille, neurokirjon ja monikielisille opiskelijoille sekä muille syrjinnälle tai palveluista syrjäytymiselle alttiille ryhmille. Kehitämme henkilöstön saavutettavuus-, kulttuuritietoisuus- ja antirasismiosaamista sekä vahvistamme tulkkauksen, selkeän viestinnän ja tuettujen osallistumistapojen käyttöä.

Työikäisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Työikäisiä tarkastellaan suunnitelmassa vahvasti terveyden ja työkyvyn näkökulmasta. Myös erilaiset elämäntilanteet, osallisuus sekä palveluihin pääsyn ja työllistymisen esteet tulisi huomioida. Digitaalisen omahoidon rinnalle tarvitaan kasvokkaista, jalkautuvaa ja yhteisöllistä tukea.

Palvelujen ulkopuolelle jäävien tavoittamista sekä varhaista tukea asumisen, toimeentulon ja työkyvyn ongelmissa tulee vahvistaa.

Pitkäaikaissairaiden ja osatyökykyisten kohdalla tarvitaan elintapaohjauksen lisäksi hoidon jatkuvuutta, kuntoutusta ja yksilöllisiä mahdollisuuksia osallistua työelämään. Järjestöjen osaamista tulee hyödyntää matalan kynnyksen tuessa, palveluohjauksessa ja vertaistoiminnassa. Työikäisen väestön moninaisuus tulee huomioida konkreettisissa toimenpiteissä. Esimerkiksi kielitaito, etninen tausta, vammaisuus, taloudellinen tilanne ja työmarkkina-asema voivat yhdessä vaikeuttaa palveluihin pääsyä, työllistymistä ja osallisuutta. Erityisesti työelämässä ja rekrytoinnissa esiintyvän rasismin ja syrjinnän vaikutukset työllistymiseen, toimeentuloon, mielenterveyteen ja työkykyyn tulee tunnistaa. Tämä koskee myös nuoria, joiden ensimmäiset kokemukset työelämästä, työnhausta ja kesätöiden hakemisesta voivat vaikuttaa pitkälle tulevaisuuteen.

Ikääntyneisiin kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Väestön monimuotoisuuden osa-alueet

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Suunnitelmassa huomioidaan asiointipisteiden esteettömyys, henkilöstön kohtaamisosaaminen ja vammaisten lasten osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan. Näkökulma jää kuitenkin aika kapeaksi.

Esteettömyys tulee ymmärtää fyysisen esteettömyyden lisäksi tiedollisena, viestinnällisenä, kognitiivisena ja digitaalisena saavutettavuutena. Tämä edellyttää muun muassa selkokieltä, viittomakieltä, puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja sekä tarvittaessa henkilökohtaista asiointitukea.

Vammaisten henkilöiden mielen hyvinvointi, yksinäisyys, osallisuus sekä kohonnut väkivallan ja kaltoinkohtelun riski tulisi huomioida nykyistä vahvemmin.

Vammaiset henkilöt ja heidän läheisensä tulee ottaa mukaan palvelujen suunnitteluun ja arviointiin.

Pitkäaikaissairaiden tarpeet tulee huomioida elintapaohjausta laajemmin esimerkiksi hoidon jatkuvuudessa, kuntoutuksessa, mielenterveyden tuen osalta sekä palvelujen yhteensovittamisessa.

Lisäksi suunnitelmassa tulisi huomioida vammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten koko perhe: vanhempien ja sisarusten kuormitus sekä perheiden oikea-aikainen palveluohjaus jäävät nyt liian vähälle huomiolle.

Vieraskieliseen väestöön kohdistuvat hyvinvointivointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Länsi-Uudenmaan väestö moninaistuu nopeasti. Espoo kasvaa erityisesti maahanmuutosta. Tämän demografisen muutoksen tulisi näkyä suunnitelmassa nykyistä konkreettisemmin.

Digitaalisten palvelujen ja puhelinpalvelujen rinnalle tarvitaan kasvokkaista ja jalkautuvaa neuvontaa sekä moninaisia viestinnän kanavia. Selkeä ja monikielinen viestintä, kuvat ja videot voivat helpottaa tiedon ymmärtämistä ja palveluihin hakeutumista. Tärkeää on ymmärtää erilaisia tarpeita. Tässä on myös yhteneväisyyttä muihin väestöryhmiin, eli saavutettavalla viestinnällä voidaan hyödyttää myös muita väestö- ja vähemmistöryhmiä.

Yhteistyötä vähemmistöjen kanssa toimivien järjestöjen ja eri kieliyhteisöjen kanssa on tärkeää vahvistaa. Järjestöillä on usein hyvä yhteys niihin ihmisiin, joita viranomaispalveluissa ei muuten tavoiteta. Ne voivat tukea palveluohjausta, välittää tietoa ja vahvistaa luottamusta.

Henkilöstön kulttuuritietoista ja antirasistista osaamista tulee vahvistaa suunnitelmallisesti.

Rasismin ja syrjinnän vaikutukset mielenterveyteen, turvallisuuden kokemukseen, osallisuuteen, viranomaisluottamukseen ja palveluihin hakeutumiseen tulee tunnistaa osana hyvinvointi- ja terveyseroja.

Monikielinen väestö ei ole yksi yhtenäinen ryhmä. Intersektionaalinen tarkastelu auttaa ymmärtämään, miten esimerkiksi kielitaito, etninen tausta, vammaisuus, sukupuoli, koulutus, taloudellinen tilanne ja oleskeluasema vaikuttavat samanaikaisesti ihmisen hyvinvointiin ja mahdollisuuksiin saada palveluja. Siksi palveluja ja viestintää tulisi kehittää yhdessä eri väestöryhmien sekä heidän kanssaan toimivien järjestöjen/toimijoiden kanssa. Osallistavaa toimintaa on lisättävä myös suhteessa palveluiden arviointiin ja tehtävä siitä myös saavutettavampaa.

Mahdolliset muut väestöryhmät

-

Syrén Johanna
Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry

Sähköpostitse toimitetut lausunnot

Espoon Viittomakieliset ry 9.10.2026

Asia: 4802/00.01.02/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueelliseksi hyvinvointisuunnitelmaksi 2027-2030

Espoon Viittomakieliset ry:n lausunto Länsi-Uudenmaan alueellisesta hyvinvointisuunnitelmasta – viittomakielisten näkökulma

Espoon Viittomakieliset ry:n toiminnan kohderyhmänä ovat kuurot ja viittomakieliset henkilöt. Annamme lausuntomme alueellisesta hyvinvointisuunnitelmasta erityisesti viittomakielisten asukkaiden näkökulmasta.

Pidämme hyvänä, että alueellinen hyvinvointisuunnitelma on koottu ja valmisteltu laajassa yhteistyössä eri tahojen kanssa ja että valmistelussa on hyödynnetty myös asukkaiden työpajoja. Suunnitelmassa todetaan, että vammaisten henkilöiden hyvinvointiin liittyvät tavoitteet kuvataan osana eri ikäryhmien tavoitteita ja toimenpiteitä. Suunnitelmassa korostetaan myös esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämistä.

Haluamme kuitenkin tuoda esiin, että kuurot ja viittomakieliset muodostavat myös **kielellisen ja kulttuurisen vähemmistön**. Tässä yhteydessä on tärkeää huomioida sekä suomalainen viittomakieli että suomenruotsalainen viittomakieli. Tämän vuoksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on tärkeää huomioida vammaisuuteen liittyvien tarpeiden lisäksi viittomakielisten kielelliset oikeudet ja oikeus saada palveluja omalla kielellään.

Viittomakieliset oikeudet on huomioitava saavutettavuudessa ja asioinnissa

Viranomaisissa ja palveluissa ymmärretään usein vammaisuuteen liittyvät kohtuulliset mukautukset paremmin kuin viittomakielisten kielelliset oikeudet. Saavutettavuuden ei voida katsoa toteutuvan pelkästään sillä, että tieto on saatavilla tekstimuodossa suomeksi tai ruotsiksi. Kaikille viittomakielisille kirjallinen suomi tai ruotsi ei ole riittävä tapa saada ja ymmärtää omaa elämää, terveyttä tai palveluja koskevaa tietoa.

Myös viittomakielen tulkkaus ja omakielinen palvelu ovat eri asioita. Tulkkaus mahdollistaa asioinnin silloin, kun viittomakielinen asiakas ja viranomainen/palveluntarjoaja eivät käytä samaa kieltä. Omakielisessä palvelussa asiakas voi puolestaan asioida suoraan viittomakielisen työntekijän

kanssa ilman tulkkauksen välitystä. Erityisesti tukea tarvitsevilla henkilöillä omakielinen palvelu voi olla tärkeä osa toimivaa ja turvallista palvelupolkua.

Viittomakielisten oikeuksien huomioiminen on erityisen tärkeää sosiaali- ja terveyspalveluissa, joissa tiedonsaanti ja mahdollisuus ilmaista oma tilanne vaikuttavat suoraan asiakkaan ja potilaan turvallisuuteen. Haasteet korostuvat esimerkiksi ikääntyneiden, paljon palveluja tarvitsevien ja eri kulttuuritaustasta tulevien viittomakielisten kohdalla.

Tiedonsaanti ja asiointi

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueellamme käytössä oleva digitaalinen asiointikanava Lunna tarjoaa mahdollisuuden ottaa yhteyttä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Pidämme tärkeänä, että vaihtoehtoisia yhteydenottotapoja kehitetään. Viittomakielisten näkökulmasta pelkkä tekstimuotoinen asiointi ei kuitenkaan ratkaise kaikkia saavutettavuuden ongelmia. Kaikki viittomakieliset eivät pysty asioimaan itsenäisesti kirjallisilla tai digitaalisilla palvelukanavilla. Tällöin pelkkä ohjaaminen tulkkauspalveluun ei ole riittävä ratkaisu.

Erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville viittomakielisille tarvitaan matalan kynnyksen omakielistä tukea, jotta palveluihin hakeutuminen, asiointi ja palvelupolulla eteneminen onnistuvat. Tämä on tärkeää myös silloin, kun asiakas tarvitsee useita sosiaali- ja terveyspalveluja ja palvelujen kokonaisuuden hahmottaminen on vaikeaa.

Viittomakieltä käyttävät lapset ja perheet

Viittomakieltä käyttävien lasten kielellisten oikeuksien toteutuminen on tärkeä osa hyvinvoinnin edistämistä. Kun perheeseen syntyy kuuro tai kuulovammainen lapsi, perhe tarvitsee riittävästi tietoa eri kielivaihtoehdoista sekä mahdollisuuden oppia viittomakieltä.

Uuden vammaispalvelulain valmennusta koskevien säännösten tavoitteena on tukea vammaisen henkilön ja hänen lähipiirinsä mahdollisuuksia oppia tarvitsemiaan taitoja. Viittomakielisten ja kuulovammaisten lasten perheissä tämä tarkoittaa myös mahdollisuutta oppia viittomakieltä ja käyttää sitä perheen yhteisenä kielenä.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella tulee olla riittävästi osaamista ja palveluja, jotta lapsen ja nuoren oikeus kieleen toteutuu käytännössä. Viittomakielen opetusta ja perheiden ohjausta tulee tarjota mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sekä vanhemmuuden tukemisessa.

Kielelliset oikeudet osana kaikkia hyvinvointisuunnitelman tavoitteita (luku 4)

Pidämme tärkeänä, että viittomakielisten kielelliset oikeudet huomioidaan läpileikkaavasti kaikissa hyvinvointisuunnitelman osatavoitteissa. Kielellisten oikeuksien toteutuminen vaikuttaa viittomakielisten mahdollisuuksiin edistää omaa hyvinvointiaan, saada tietoa ja palveluja sekä osallistua yhteiskuntaan.

Tämä näkökulma on tärkeä erityisesti seuraavissa osatavoitteissa:

- **Mielen hyvinvoinnin vahvistaminen:** viittomakielisille tulee olla tarjolla tietoa ja tarvittaessa mielenterveyttä ja mielen hyvinvointia tukevia palveluja viittomakielellä. Omakielinen kohtaaminen on tärkeää erityisesti silloin, kun henkilö tarvitsee enemmän tukea.
- **Terveiden elintapojen tukeminen:** terveyttä ja hyvinvointia edistävän tiedon, ohjauksen ja neuvonnan tulee olla saavutettavissa viittomakielellä. Tämä koskee esimerkiksi ravitsemusta, liikuntaa, päihteitä ja sairauksien ennaltaehkäisyä koskevaa tietoa.
- **Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen:** viittomakielisten mahdollisuudet saada palveluja ja ymmärtää omaan hyvinvointiinsa liittyvää tietoa eivät saa olla heikompia kielellisten esteiden vuoksi. Omakielinen ohjaus ja palvelu voivat olla tarpeen eriarvoisuuden vähentämiseksi.
- **Turvallisuuden edistäminen:** turvallisuus- ja kriisiviestinnän, vaaratiedotteiden sekä hätätilanteisiin liittyvän ohjauksen tulee tavoittaa myös viittomakieliset asukkaat. Viittomakielisillä tulee olla mahdollisuus saada tietoa ja toimintaohjeita ymmärrettävällä tavalla myös poikkeus- ja hätätilanteissa.

Ehdotuksemme hyvinvointisuunnitelmaan

Esitämme, että Länsi-Uudenmaan alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa huomioidaan viittomakielisten kielelliset oikeudet ja asetetaan niihin liittyviä konkreettisia tavoitteita. Pidämme tärkeänä erityisesti seuraavia toimenpiteitä:

- **Viittomakielinen tiedottaminen:** hyvinvointialueen keskeistä sosiaali- ja terveyspalveluja koskevaa tietoa sekä ajankohtaista turvallisuus- ja kriisitilannetietoa tarjotaan myös viittomakielellä.
- **Saavutettavat yhteydenottotavat:** viittomakielisille tarjotaan toimivia vaihtoehtoja puhelinasioinnille. Digitaalisten ja kirjallisten yhteydenottotapojen lisäksi tarvitaan viittomakielisiä yhteydenottokanavia.
- **Tulkkauspalvelun toimivuuden edistäminen:** Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen työntekijöillä on riittävä tieto viittomakieltä käyttävien asiakkaiden tulkkaustarpeista ja siitä, milloin kyse on hyvinvointialueen omasta palvelu- ja järjestämisvastuusta ja milloin Kelan järjestämästä tulkkaus**.**
- **Omakielinen palvelu:** erityistä tukea tarvitseville viittomakielisille tarjotaan mahdollisuus saada tarvittaessa palvelua viittomakielellä, esimerkiksi viittomakielisen työntekijän kanssa.

- **Viittomakielinen asiakasohjaus:** paljon tukea tarvitsevien viittomakielisten asiakkaiden palvelupolkua sujuvoitetaan omakielisen ohjauksen avulla eikä tukea järjestetä ainoastaan tulkkauspalvelun kautta. Tämä on erityisen tärkeää ikääntyneille ja eri kulttuuritaustaisille viittomakielisille.
- **Viittomakielisen yhdistystoiminnan tuki:** yhdistys voi tarjota viittomakielisille omakielisiä kohtaamisia ja toimintaa sekä toimia yhteistyökumppaneina hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.
- **Palveluntuottajien yhteistyö:** Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle muodostetaan viittomakielisten palvelujen yhteistyöverkosto, jossa ovat mukana viittomakielisiä palveluja tuottavat ja viittomakielisten kanssa työskentelevät toimijat. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa myös yli hyvinvointialueiden rajojen.
- **Lapsiperheiden ja nuorten tuki:** viittomakielisten ja kuulovammaisten lasten perheille ja nuorille tarjotaan riittävästi tietoa ja mahdollisuus viittomakielen opetukseen, jotta lapsen ja nuoren oikeus kieleen ja perheen yhteiseen kommunikaatioon voidaan turvata.
- **Viittomakielisten ikääntyneiden tuki:** viittomakielisille ikääntyneille tarjotaan riittävästi tietoa palveluista ja mahdollisuus valita itselleen sopivia palveluja. Ikääntyneille tulee olla tarjolla asumispalveluja, kuten yhteisöllistä asumista, omalla kielellä.
- **Hätätilanteiden saavutettavuus:** varmistetaan, että vaaratiedotteet, kriisiviestintä ja hätätilanteisiin liittyvä ohjaus tavoittavat myös viittomakieliset asukkaat.

Pidämme tärkeänä, että viittomakielisten näkökulma ei jää Länsi-Uudenmaan alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa ainoastaan vammaisten henkilöiden yleisten saavutettavuustavoitteiden alle.

Äldrerådet i Raseborg

Asia: 4802/00.01.02/2025 7.9.2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueelliseksi hyvinvointisuunnitelmaksi 2027-2030

Äldrerådets i Raseborgs stad utlåtande gällande välfärdsområdets regionala välfärdsplan är följande:
Planen innehåller många vackra ord, men saknar verkliga konkreta förslag på åtgärder. Även målen saknar konkreti.
Inom vår kommun har vi många olika sorters områden, allt från skärgård och landsbygd till stadscentra. Även
befolkningsstrukturen skiljer sig från många större städer då andelen äldre ökar mer hos oss (85+ åringar). Det saknas
bl.a. fungerande servicetrafik på landsbygden. Många äldre saknar också körkort och antalet ökar hela tiden, de kan inte
delta i olika verksamheter i städerna vilket gör att ensamheten ökar mer och mer. En uppsamlande servicetrafik som
kan beställas kunde lösa en del av problemet.
Också en uppsökande verksamhet för äldre borde inrättas. Många äldre hör inte till någon förening, de saknar körkort
och är helt ensamma utan nära anhöriga i närheten. Hur ska man nå dem för att motverka ensamheten?
Hur ska all de äldre som inte lever i den digitala världen få information om all service som erbjuds?
Samarbetet med kommuner, föreningar och andra tredje partens aktörer borde intensifieras. Allt kan inte basera sig på
frivillig verksamhet.”